JUTRI dne 5. junija popoldan bo na stadionu „PRVI MAJ" pri S. Ivanu (Vrdelska cesta) **VELIKO VOLIVNO ZBOROVANJE** Slovansko-italijanske ljudske fronte, združeno z velikimi športnimi manifestacijami - Govorila bosta tovariša Laurenti in Štoka

PRIMORSKI DNEVNIK

GLASILO OSVOBODILNE FRONTE SLOVENSKEGA NARODA ZA TRŽAŠKO OZEMLJE

Leto V - Cena 15 lir - 10 jugolir - 2.50 din | TRST sobota 4. junija 1949 | Poštnina plačana v gotovini Spedizione in abbon. postale | Štev. 132 (1222)

Guverner ne sme biti prehod v priključitev Trsta k Italiji

Volivna borba za občinske upravena anglo-ameriškem področju Tržaškega ozemlja vedno bolj odkriva najširšim ljudskim množicam vsa tista dejstva, ki smo jih že davno ugotovili, ki pa morda niso bila še tako otipljiva in jasno razumljiva vsem, kakor postajajo danes.

Naše osnovno načelno stališče je vedno bilo, da je vsaka politika priključitve Trsta k Italiji pri takšni situaciji in razmerju političnih sil na tem področju Evrope na liniji italijanske nacionalistične buržoazije, ki hoče preko Trsta ponovno oživeti in uveljaviti svoja imperialistična in fašistična stremljenja. Sedanja volivna borba to najbolj jasno potrjuje, čeravno so ljudje, ki se nazivajo predstavniki delavskega in demokratičnega gibanja, ki nočejo videti vsega tega in ki kot noj tiščijo glavo v pesek in kričijo: «Per un comune democratico», kakor da je mogoče doseči resnično demokratično občinsko upravo v Trstu, ne da bi se istočasno z vso odločnostjo borili proti glavnemu faktorju — imperializmu in fašizmu — ki to preprečuje. Človek bi se tem ljudem in njihovi neumnosti smejal, če ne bi poznal žalostnega dejstva, da se za takšno «neumnostjo» skrivajo preračnani nameni, s katerimi se še nima poguma jasno in odločno nastopiti pred tržaškim delavstvom in vsem demokratičnim ljudstvom.

Danes se pa vedno bolj jasno potrjuje pravilnost in resničnost naše ugotovitve, ko smo takoj po objavi resolucije Informbiroja označili Vidalijev razbijaški nastop kot manever, ki — izkoriščajoč resolucijo Informbiroja — ima za cilj revizijo vse naše dotedanje dosledne protiimperialistične in demokratične linije in ustvariti pogoje v tržaškem demokratičnem gibanju za odkrit prehod na pozicije italijanske nacionalistične buržoazije, t. j. na linijo priključitve Trsta k Italiji.

To ugotovitev potrjuje niz konkretnih dejstev, od katerih naj navedemo samo nekaj bistvenih.

Radich izjavlja: «Izbrisati je treba preteklost zadnjih let, ki predstavlja sramoto za tržaško delavsko gibanje». Torej izbrisati je treba herojsko borbo tržaškega proletariata in vsega demokratičnega ljudstva, ki se je tako junaško borilo v narodno osvobodilni vojni in z orožjem premagalo fašizem, izbrisati je treba junaško borbo za priključitev k Jugoslaviji, ker to predstavlja sramoto za italijansko buržoazijo: izbrisati je končno treba vso junaško borbo, ki jo je na dosledno protiimperialističnih pozicijah vodilo enotno delavstvo in demokratično ljudstvo Trsta do resolucije Informbiroja. V ta okvir spada nujno vsa klevetniška kampanja proti ljudsko-demokratični Jugoslaviji in ljudski oblasti na jugoslovanskem področju Tržaškega ozemlja, ki se vrši seveda pod okriljem resolucije Informbiroja, da bi se tako ustvarilo sovraštvo do Jugoslavije in ljudske oblasti ter pripravilo osnovne pogoje za sprejetje linije o priključitvi k Italiji.

Vsa politika Vidalijevih razbijačev enotnosti delavskega gibanja v zvezi s sedanjimi volitvami je na tej liniji. Najprej je bilo potrebno odbiti vsako zahtevo po enotnosti z nami, ker jasno za Vidalija ni mogoča enotnost z ljudmi, ki dosledno stojijo na revolucionarnih pozicijah in branijo revolucionarne tradicije tržaškega proletariata. Enotnost je pa za Vidalija mogoča z vsemi italijanskimi nacionalističnimi strankami in skupinami, ki so za priključitev k Italiji. Zato je tudi njim ponujal enotnost v začetku volivne kampanje in temu primerno sestavil svoj volivni program, ki bi bil sprejemljiv za vse te stranke, pod parolo «Per un comune democratico». Ima pa Vidali gluha ušesa za vse, kar se dogaja okoli njega, oziroma kriči o jugoslovanskem «nacionalizmu» in «imperializmu». Še več, na volivnih zborovanjih Vidalijevih razbijačev se te skrite tendence vedno bolj sproščajo in že čujemo vzklike: «Viva Trieste italiana», «Votate per il partito comunista italiano» itd. Vsi mogoči govorniki, ki prihajajo iz Italije na Vidalijeva volivna zborovanja, se ponašajo, kakor da bi govorili nekje in v kakršnem koli mestu v Italiji, spuščajo se v strankarsko borbo z Democrazio cristiano, kakor je to običaj v Italiji in se niti ne zmenijo za specifične in bistvene probleme Trsta, ki se pač ne nahaja v okviru Italije. Kvečjemu se dotaknejo jugoslovanskega «nacionalizma», da bi tako prekričali svoj lastni nacionalizem, ko izjavljajo: «Bisogna avere il coraggio di sganciarsi...» misleč na priključitev k Italiji, kar pa še nimajo poguma odkrito povedati tržaškim množicam.

Višek v tej revizionistični in nacionalistični kampanji je pa dosegel senator Terracini, ko se je moral poslužiti celo falsifikata, da bi opravičil nacionalizem KPI v odnosu do tržaškega vprašanja. On je izjavil, da je italijanstvo Trsta priznala tudi Sovjetska zveza, sicer

FR. STOKA

(Nadaljevanje na 4. strani)

Poslušajte!

DANES
govori na radiu Trst I
ob 20.20
tov. **SORTA**
kandidat Ljudske fronte

Poslušajte!

SODNA RAZPRAVA PROTI FAŠISTU IN VOJNEMU ZLOČINCU EMIGRANTU MAGAZINOVIĆU, ČLANU TAJNEGA POLITIČNEGA ODBORA AGNELETTOVE SDZ

Pobegli narodni izdajalci in špijoni so zakulisni voditelji v SDZ v Trstu

Pod gornjim naslovom objavlja «Slovenski poročevalec» od 3. junija t. l. poročilo o javni razpravi, ki je bila pred okrožnim sodiščem v Postojni proti vojnemu zločincu Magazinoviču Hrvoju in drugim zaradi špijonaže, in ki je izredne važnosti ker razkrinkuje pravo vodstvo Agnelettove SDZ v Trstu. Zato objavljamo to poročilo dobesedno:

POSTOJNA, 2. — Sinoči je bila pred okrožnim sodiščem zaključena javna razprava proti obt. Magazinoviću Hrvoju, advokatskemu pripravniku iz Beograda, Turku Antonu, kmetu, kovaču in bivšemu gostilničarju iz Sv. Križa pri Sežani, in Magazinović Zorki, gospodinji iz Banjaluke.

Obt. Magazinović Hrvoj je po prečitanju obtožnice izjavil, da popolnoma prizna svojo krivdo. Pred sodiščem je nato potrdil, da je od 1935. leta bil v Splitu organizator in propagandist fašističnega Ljotićevega «Zbora», od 1940. leta pa banovinski sekretar «Zbora» v Banjaluki. Od začetka okupacije je bil vodilni ljotičevski funkcionar v Beogradu in v raznih krajih Srbije, namestnik voditelja ljotičevske mladine, pisec propagandnih člankov v okupatorskem časopisju in oficir zloglasnega Ljotičevega «Srbskega prostovoljnega korpusa».

S tem korpusom je konec 1944. leta prišel v Slovensko Primorje, bil v Ilirski Bistrici in Postojni, nazadnje pa v Trstu, vodil radiooddaje na postaji «Rački», ki so jo srbskim kvislingom za propagando proti narodnoosvobodilnemu gibanju izročili nacistični okupatorji. Tik pred osvoboditvijo je obt. Magazinović pobegnil v Italijo, državna komisija za ugotavljanje zločinov okupatorjev in njihovih sodelavcev pa ga je proglasila za vojnega zločinca.

Pred sodiščem je obt. za tem priznal, da je bil v taborišču. Eboli predsednik ljotičevske mladinske organizacije in preiskovalec. Povedal je, da je maja 1947. leta v to taborišče do Jaše Ljotića prišel slovenski zboraš Klembas, ki je od Ljotiča zahteval nekoga za pomoč pri svojem delovanju v Trstu proti FLRJ. Klembas je Ljotiću rekel, da je v Trstu že neka skupina, ki izdaja časopis «Demokracija» in da bo z njo vzpostavil zvezo. Ljotič mu je dodelil obt. Magazinovića, ki se je v Trstu izdajal pod lažnim imenom «Sava Vujnović». Tu je obtoženi po navodilih pobeglih narodnih izdajalcev v službi imperialistične obveščevalne službe začel posebno aktivno delovati v organizacijah, ki hočejo z nasiljem zrušiti sedanjo družbeno ureditev naše države.

V Trstu se je obtoženi povezal z inž. Sancinom Borisom, *ki je edini vedel za njegovo pravo ime, ter pod psevdonimom «Godina» začel v «Demokraciji pisati članke proti FLRJ. Obt.* Magazinović je izjavil, da se je pred ustanovno skupščino Slovenske demokratske zveze osnoval politični odbor, v katerem so bili: dr. Agneletto Josip dr. Vesel Franc, dr. Agneletto Branko in emigrant dr. Drnovšek Jože Klembas Ferdo, ki je sedaj organizacijski sekretar SDZ, inž Sancin Boris in on.

Nato je dejal:

«Odločujoco besedo v pripravah za skupščino in v delu SDZ v Trstu so imeli ljudje iz političnega odbora kot svetovalci in sodelavci dr. Agneletta. To je prav za prav bil tajni odbor, ker bi njegovo javno afirmiranje moglo izzvati nerazpoloženje pri članih rednega odbora. Politični odbor je o vsakem važnejšem problemu razpravljal prej kot redni odbor in na ta način sta Agneletto in Vesel zastopala ono stališče, ki sta ga dobila v političnem odboru.

Pravo vodstvo SDZ torej ni bil redni odbor, izvoljen na skupščini, ampak tajni politični odbor. Z ozirom na to, da mi kot emigrantje nismo mogli priti v javni odbor SDZ, ker bi se na ta način vsa organizacija pokazala kot emigrantska in ne bi bila toliko efektna, je dr. Agneletto vztrajal na tem, da naša imena ne pridejo v javnost».

Tajni odbor SDZ se je kasneje razširil, nato pa se organiziral. V njem so sedaj od emigrantov:

Inž. Sancin, dr. Drnovšek in prof. Rudolf.

Obtoženi je povedal, da je bil tudi neki skupen odbor s klerikalci, s tako imenovano «Slovensko krščansko socialno zvezo», ki jo vodi župnik Šorli, za katerega mu je Branko Agneletto *povedal, da je z njim sodeloval v imperialistični obveščevalni službi.*

Tej grupi po izjavi obtoženega pa tajni odbor SDZ ni posvečal nikake pozornosti, ker je številčno zelo šibka. *Poleg SDZ imajo emigrantje vpliv tudi na študentski klub «Jadran» in «Slovensko kulturno matico», ki jo vodi* dr. Jež Janko. *V teh društvih je večkrat «predaval» tudi obtoženi.*

Obtoženi Magazinović je nato pred sodiščem razkril delovanje SDZ, ki jo vodi omenjeni tajni odbor emigrantov in tujih agentov po navodilih imperialistične obveščevalne službe in po receptu kolonialne politike imperialistične držav.

(Nadaljevanje jutri)

Protest FLRJ pri OZN zaradi bombardiranja vasi Skočivir

LAKE SUCCESS, 3. — Jugoslovanski delegat pri OZN je včeraj izročil glavnemu tajniku OZN odločen protest proti napadu grškega monarhističnega letala, ki je letelo nad jugoslovanskim ozemljem 30. maja ter bombardiralo in obstreljevalo vas Skočivir ter pri tem ubilo 3 jugoslovanske vojake in štiri ranilo.

Kulturni festival italijanske manjšine v FLRJ

ROVINJ, 3. — Od 15. do 19. junija bo v Rovinju tretji kulturni in umetniški festival italijanske manjšine v Jugoslaviji. Kulturni krožki in druge ustanove za širjenje kulture hitijo s pripravami na ta festival, dočim prirejajo v raznih krajih manjše festivale z namenom, da izberejo najboljše skupine.

Za letošnji festival, ki bo imel množični značaj, se posveča posebna pažnja izbiri materiala in njegovi umetniški izdelavi. Festivala se bodo udeležile tudi filodramatične in operne skupine z Reke, med katerimi bosta italijanska filodramatična skupina ter balet reških pionirjev. Ob tej priliki bo gostoval v Rovinju zagrebški umetniško kulturni krožek «Joža Vlahović».

Volivna zborovanja Slov.-ital. ljudske fronte

DANES:

V TREBČAH ob 20.30
Govorita tov. Štoka in Petronio.

V MALEM REPNU ob 20
Govorita tov. Ukmar in Dekleva.

V CEROVLJAH ob 20
Govorita tov. Kenda in Janka.

V GABROVCU ob 20
Govorita tov. Lukeš Neva in Slibar.

JUTRI 5. junija ob 15
v Trstu pri Sv. Ivanu
veliko volivno zborovanje
združeno s športnimi prireditvami
Govorita tov. Štoka in Laurenti

V PONEDELJEK

Na OPČINAH ob 17
Govorita tov. Bole in Laurenti.

V Sv. KRIŽU ob 17
Govorita tov. Štoka in Petronio.

V PREČNIKU ob 16
Govorita tov. Slibar in Mrakovčič.

Na KONTOVELU ob 19
Govorita tov. Štoka in Petronio.

Tajna seja štirih ministrov

Razpravljali so o sovjetskem in ameriškem načrtu glede Berlina - ZDA hočejo nadomestiti načelo soglasnosti z ameriškim diktatom

PARIZ, 3. — Štirje zunanji ministri so se danes sestali na tajni seji, ki je trajala tri ure. Predsedoval je Višinski.

Po seji so izdali sledeče kratko poročilo: «Danes je pod predsedstvom Višinskega bila pri zaprtih vratih seja sveta zunanjih ministrov, ki so razpravljali o sovjetskem in ameriškem načrtu glede Berlina. Prihodnja seja bo 4. junija.»

Po seji je politični svetovalec ameriške vojaške uprave v Nemčiji Murphy izjavil dopisniku Reuterja, da je vse potekalo v prijateljskem ozračju in da je bilo možno ugotoviti napredek. Neki član francoske delegacije je izjavil, da potek razgovorov nikakor ni v splošnem nezadovoljiv, čeprav se do sedaj ne more zabeležiti noben konkretni uspeh.

AFP komentira, da je zelo verjetno, da pride do sporazuma glede uprave Berlina. Pred ministri sta sedaj dva načrta: načrt, ki ga je včeraj predložil Acheson, in načrt, ki ga je predložil Višinski. Največja težkoča obstaja glede vprašanja soglasnosti v komandanturi.

V zvezi z načelom soglasnosti je politični opazovalec moskovskega radia sinoči komentiral stališče sovjetske vlade. Dejal je med drugim. Načelo soglasnosti se odkrito priznava za urejevanje mednarodnih vprašanj in to načelo se je izvajalo na številnih konferencah pred prvo svetovno vojno, ko sovjetska država še ni obstajala. Bilo je temelj statuta Društva narodov in se je uveljavljalo za ureditev vseh vprašanj izvzemši postopek v Varnostnem svetu OZN.

Komentator je nato poudaril, da ameriški odpor proti načelu soglasnosti skriva namen, da se sodelovanje med narodi v mednarodni politiki nadomesti z ameriškim diktatom. Kršitev načela soglasnosti, poizkusi, da se to načelo nadomesti z diktatom, kršenje potsdamskih sklepov, politika cepitve Nemčije, vse to je ustavilo mehanizem štiristranske uprave. Povojne izkušnje dokazujejo, da politika izsiljevanja, poizkusi ene države ali skupine držav, da vsili svojo voljo, samo dezorganizirajo mednarodne gospodarske odnose in slabšajo politični položaj. Samo sodelovanje na podlagi enakopravnosti, ki ga zagovarja Sovjetska zveza, lahko služi za podlago pravične rešitve nemškega vprašanja in vseh vprašanj, ki se tičejo miru in mednarodne važnosti.

Odbor svetovnega kongresa pristašev miru je poslal štirim zunanjim ministrom brzojavko, s katero izraža zadovoljstvo, ker so štiri velesile zopet začele pogajanja, ker njihov sporazum lahko nudi ogromen doprinos za ohranitev miru v svetu. Odbor izraža upanje in voljo narodov, naj se še nadalje ohrani oni duh, ki je obstajal med zavezniki druge svetovne vojne in ki je potreben za rešitev vseh mednarodnih vprašanj, ki so v tej vojni nastala.

Štirje vojaški poveljniki so se sestali v Berlinu

BERLIN, 3. — Danes popoldne so se sestali štirje vojaški poveljniki v Berlinu. Sestanek se je začel ob 14 in je trajal do 18. Razpravljali so o stavki železničarjev v zahodnih sektorjih Berlina in zahodni poveljniki so stavili nesprejemljive predloge, tako da se štirje poveljniki niso mogli sporazumeti.

SARAJEVO, 3. — Na reki Drini v Bosni in Hercegovini gradijo eno največjih hidroelektričnih central v južno-vzhodni Evropi. Ta centrala spada v vrsto številnih hidroelektričnih central, ki jih bodo zgradili v tej petletki in ki bodo dobavljale veliko količino energije industriji Bosne in Hercegovine.

Slov.-ital. ljudska fronta odločno zahteva da se tov. Štoki omogoči kandidiranje na njeni listi

Protestno pismo tajništva Slov.-ital. ljudske fronte gen. Gaitherju - Šef volivnega urada pri VU je obljubil, da bo v 48 urah dal odgovor delegaciji SILF

Delegacija treh članov Slovansko-italijanske ljudske fronte se je včeraj zglasila pri šefu Volivnega urada pri ZVU, kateremu je obrazložila protipravno in malomarno postopanje njenih podrejenih organov, ki je imelo za posledico črtanje tov. Franca Štoke iz kandidatne liste. Delegat tov. dr. Kukanja je podrobno obrazložil protislovja v informacijah, ki so jih zavestno ali podzavestno dajali uslužbenci anagrafskega urada o rezidenci tov. Franca Štoke. Delegati so poudarili, da so upravni organi izdajali o zadevi tov. Štoke dokumente, ki si nasprotujejo v osnovnem vprašanju, t. j.: ali ima ali nima tov. Štoka rezidenco v tržaški občini. Delegacija je najodločneje zahtevala, da se krivica, ki je bila storjena staremu in doslednemu antifašističnemu borcu, popravi.

Šef volivnega urada pri ZVU je obljubil, da bo v naslednjih 48 urah preučil vso zadevo in poklical delegacijo naše Fronte na ponovni sestanek.

Objavljamo protestno pismo, ki ga je Slovansko-italijanska ljudska fronta v zadevi črtanja tov. Štoke s kandidatne liste, naslovila na generala Gaitherja:

Gospodu
brigadnemu generalu
RIDGELY GAITHERJU
generalni ravnatelj za civilne zadeve ZVU
v TRSTU

Gospod general!

Dovolite, da Vas ponovno opozorimo na primer našega kandidata Štoke Franca s Kontovela št. 199, ki ga je Volivna komisija črtala s kandidatne liste.

Volivni odbor Slovansko-italijanske ljudske fronte opirajoč se na prepis vloge in dokumentov, ki Vam jih je Štoka Franc dostavil v originalu, ugotavlja naslednje:

1. Nesporno je, da ni Štoka Franc nikoli zgubil aktivne in pasivne volivne pravice.

2. Odrekanje aktivne in pasivne volivne pravice je le posledica protipravnega in malomarnega postopanja upravnih organov, ki so zavestno ali podzavestno zatrjevali bodisi z informacijami ali uradnimi dokumenti, da nima Štoka Franc pravice do vpisa v seznam stalnih prebivalcev.

3. Tako protipravno in malomarno postopanje pristojnih upravnih organov je zakrivilo, da je bil Štoka Franc rojeni Tržačan in dosleden antifašistični borec, brisan z naše kandidatne liste.

4. Na ta način se ovira Slovansko-italijanska ljudska fronta v njeni pravični borbi in grobo krši načelo demokratičnih volitev.

Zaradi tega, gospod general, Slovansko-italijanska ljudska fronta energično protestira proti postopanju podrejenih upravnih organov in odločno zahteva, da se krivica, ki je bila storjena Francu Štoku popravi, tako da se mu omogoči kandidiranje na listi Slovansko-italijanske ljudske fronte.

Trst dne 2. junija 1949

Z odličnim spoštovanjem
TAJNISTVO
SLOV.-ITAL. LJUDSKE FRONTE

Al Signor
Generale di Brigata
RIDGELY GAITHER
Direttore generale per gli affari civili del GMA
TRIESTE

Signor Generale,

ci sia permesso, signor Generale, di richiamare nuovamente la Vostra attenzione sul caso occorso al nostro candidato Štoka Francesco, da Contovello nr. 199, che la Commissione elettorale radiò dalla lista dei candidati del Fronte Popolare Italo-Slavo.

La Commissione elettorale del Fronte Popolare Italo-Slavo, basandosi sulla copia conforme dell'istanza e dei documenti inoltrativi in copia originale dallo Štoka, constata quanto segue:

1. E' assolutamente certo che Štoka Francesco non ha mai perduto il diritto di voto passivo ed attivo.

2. Il rifiuto di concedergli il diritto di voto attivo e passivo altro non è che la conseguenza di un procedimento antigiuridico e negligente degli organi amministrativi, i quali, con informazioni o con documenti ufficiali, vollero affermare scientemente o meno che lo Štoka Francesco non ha diritto di essere iscritto nel registro della popolazione stabile.

3. Tale procedimento antigiuridico e negligente da parte degli organi amministrativi competenti ha avuto per conseguenza che lo Štoka Francesco, triestino di nascita e combattente antifascista, fu cancellato dalla nostra lista dei candidati.

4. In questo modo il Fronte Popolare Italo-Slavo viene ad essere ostacolato nella sua giusta lotta, e si viola gravemente il principio della democraticità delle elezioni.

Tenuto conto di tutto ciò, il Fronte Popolare Italo-Slavo deve elevare, signor Generale, una energica protesta contro tale modo di procedere da parte degli organi amministrativi subordinati, chiedendo con fermezza che l'ingiustizia commessa ai danni di Štoka Francesco venga riparata, rendendogli possibile la candidatura sulla lista del Fronte Popolare Italo-Slavo.

Trieste, 2 giugno 1949.

Con stima
SEGRETERIA
DEL FRONTE POPOLARE
ITALO-SLAVO

Vedno večje navdušenje našega ljudstva na volivnih zborovanjih Ljudske fronte

Naše ljudstvo je odločno razbilo *vidalijevski razbijaški teror*

Nadvse uspela volivna zborovanja v Bazovici, na Proseku, v Praproti in v Borštu

V Bazovici

Istočasno, ko je napovedala v Bazovici svoje zborovanje krščanska demokracija, je bilo napovedano na dvorišču tov. Karla Gruntarja tudi zborovanje Slovansko - italijanske ljudske fronte. Naši zborovalci so najprej izzvižgali demokristjane, nato pa so se vsi polnoštevilno udeležili našega zborovanja, ki ga je otvoril tov. Karel Gruntar, predsednik krajevnega odbora OF, in podal besedo tov. Voju.

Tov. Vojo je v temperamentnem govoru podal oris sedanje politične situacije, pri čemer je poudaril predvsem manevre imperialistov in domače reakcije, nato pa razkrinkal Vidalijeve frakcionaše.

Za njim je govoril tov. Miro Presel, ki je najprej obrazložil tehnično stran volivnega postopka. Nato je poudaril, da je vsak glas, oddan za Ljudsko fronto dragocen, ker je oddan za zmago resnice in pravice. Govoril je nato o vprašanju žena in o važnosti volivne pravice zanje, dalje o šolskem in o ljudsko-prosvetnem vprašanju. Polemiziral je nato z Vidalijevim frakcionašem Škrkom, ki bobna po naših vaseh, da nas je malo ter da smo — razkropljeni... «Nas pa je mnogo, zelo mnogo, več kot si razbijač Škrk domišljuje», je dejal tov. Presel in dodal: «Poleg vsega pa nas je na meji med vzhodno in zapadno Evropo 18 milijonov, kajti tudi mi smo njihov sestavni del!»

Na Proseku

Včerajšnjega zborovanja Ljudske fronte na Proseku se je udeležilo več stotin vaščanov. Govoril je tov. Bole ter ob navdušenem ploskanju obrazložil politični položaj in volivni program Ljudske fronte. Zigosal je fašistične bandite in šovinistične škvadre, ki so začele z izzivalnimi izpadi proti demokratičnemu prebivalstvu Trsta. Pri tem je omenil dogodke v Javnem vrtu in na Velikem trgu in pripomnil, da je pri tem precej «zasluge» tistih, ki so vnesli v vrste demokratičnega gibanja razdor in ki naše ponudbe za enotni nastop niso hoteli sprejeti.

Govornik je nato pozval zborovalce, naj delajo z vsemi močmi za enotnost borbe proti tej reakciji ter naj glasujejo za Ljudsko fronto, ki stopa za dosego svetih pravic delovnega ljudstva. Poudaril je, da je vidalijevski razbijaški teror, ki je po nekaterih naših vaseh vladal, z zadnjimi volivnimi zborovanji popolnoma razbit. Naša zborovanja so povsod uspešna in dokazujejo, da bo naše ljudstvo strnjeno glasovalo za Ljudsko fronto.

V Praproti

Tudi v tej mali in doslej preveč zanemarjeni vasi je včeraj bilo zelo uspelo volivno zborovanje, na katerem so bili navzoči skoro vsi volivci in volivke, ki so tov. Dušanu Hreščaku navdušeno odobravali za njegovo trezno in stvarno obrazložitev današnjega političnega položaja in volivnega programa naše Fronte. Mnogi med zborovalci so izrazili željo, naj bi jih govorniki Fronte še večkrat obiskali.

(O včerajšnjem uspelem volivnem zborovanju v Borštu, na katerem je govoril tov. Štoka, pa bomo zaradi pomanjkanja prostora poročali v jutrišnji številki).

Črni petek Krščanske demokracije

De Gasperijeva tržaška podružnica Krščanske demokracije je včeraj — v petek — doživela svoj prav zares črni petek. Vsa njena napovedana zborovanja so se ji namreč izjalovila. Popoln polom pa je doživela v Bazovici in pri Sv. Jakobu.

Bazovci so njihov krščanski in demokratični kamion dočakali prav zares polnoštevilno z žvižganjem, tako da oba krščanska in demokratična govornika sploh nista mogla priti do besede. Zaradi tega se je vse skupaj s krščansko in demokratično ponižnostjo kaj hitro odkotalilo v Trst. Seveda ni manjkalo pri tem ogorčenih komentarjev domačinov, v katerih so poudarjali hinavsko nesramnost teh krščanskih italijanskih šovinistov, ki se sploh upajo s svojim italijanskim šovinističnim programom in prav takimi govorniki prihajat v vas, ki je zaradi šovinistične in fašistične politike v zadnjih desetletjih toliko pretrpela.

Nič bolje se demokristjanom ni godilo pri Sv. Jakobu. Sentjakobčani so se namreč predvčerajšnjim na Velikem trgu zelo dobro naučili, kako in na kakšen način lahko prisostvujejo zborovanjem raznih političnih strank iz nasprotnega tabora. General Robertson je namreč dejal, da je v popolnem skladu z demokracijo zapadnega tipa, če udeleženci zborovanja v velikem številu na vso moč s piščalkami žvižgajo in na podoben način prekričijo govornike. Policija v takem primeru ne sme intervenirati in tudi ni intervenirala: niti pred dvema dnevoma na zborovanju Ljudske fronte v Javnem vrtu, niti predvčerajšnjim na Velikem trgu, ko je govoril senator Terracini. Zato so se Sentjakobčani na sinočnjem zborovanju držali omenjenih navodil ter z žvižganjem prevpili glasove najmočnejših zvočnikov demokristjanskega kamiona. Toda zgodilo se je, kar smo že štiri leta vajeni. Policija se namreč ni obnašala tako kot predsinočnjim na Velikem trgu, ko je žvižganje dovolila. Očitno je žvižganje dovoljeno samo fašistom, kadar ovirajo zborovanja ljudskih strank.

Z Opčin pa poročajo, da so Openci nekaj podobnega kot Bazovci in Sentjakobčani napravili z zborovanje MSI.

Nova znamka v Trstu

TRST, 3. — Ob priliki volitev v Trstu bodo izdali posebno znamko v vrednosti 20 lir. Na znamki bo katedrala sv. Justa z napisom «Upravne volitve». Nad napisom bo značka AMG - FTT. Znamka bo v razprodaji od torka 7. t. m.

Dimitrov v kliniki blizu Moskve

SOFIJA, 3. — V poročilu centralnega komiteja bolgarske komunistične partije javljajo, da sta Valko Červenkov, minister za kulturo, znanost in umetnost, ter Georgij Stankov, oba člana politbiroja bolgarske KP, odpotovala v Sovjetsko zvezo na obisk Dimitrova, ki se tam zdravi.

Poročilo pojasnjuje, da boleha Dimitrov na sladkorni bolezni in na jetrih. Sedaj se Dimitrov zdravi v neki kliniki v bližini Moskve.

Notranji minister Jugoj je na nekem govoru v Plovdivu poudaril uspeh Domovinske fronte pri volitvah 15. maja in je pripomnil, da so te volitve omogočile odkritje cele vrste šibkosti na vaseh glede gospodarske politike in posebno glede ustanavljanja kmetijskih zadrug

Izjava predstavnikov Slovansko-italijanske ljudske fronte v odboru za volivni sporazum

V imenu in po naročilu Slovansko-italijanske ljudske fronte izjavljamo in obveščamo ODBOR ZA VOLIVNI SPORAZUM, da bomo pričujočo izjavo objavili:

«Slovansko-italijanska ljudska fronta je od vsega začetka poudarjala protidemokratični značaj sedanjih volitev in dokazala, da so bile vse priprave, ki so jih za izvršitev podvzeli organi ZVU postavljene na način in v cilju, da bi se dejanski politični položaj mesta izpremenil.

Organizirano nasilstvo na zborovanjih na trgu Goldoni, v Javnem vrtu in na zadnjem zborovanju na trgu Unità, hujskanje na šovinistično mržnjo, najtežje pretnje proti slovenskemu življu, hujskanje na netolerantnost in na nasilje po strankah in desničarskem ter samozvanem levičarskem tisku, napadi proti predstavnikom ljudskih list, gesla polna protiljudske mržnje, vsi ti dogodki, ki so se dogodili in ki se dogajajo te dni v Trstu še enkrat potrjujejo točnost trditev Slovansko-italijanske ljudske fronte ob začetku volitev glede njihovega protidemokratičnega značaja.

Zaradi teh dogodkov mora Slovansko-italijanska ljudska fronta ugotoviti, da bi moral in mogel Odbor za volivni sporazum po volji nacionalističnih strank služiti samo za to, da prikaže mednarodnemu javnemu mnenju, kako so sedanje nedemokratične volitve demokratične in se posluževati tega Odbora, da bi z njim prikrile organizacijo šovinističnih in fašističnih akcij, ki imajo za namen ustvariti v mestu atmosfero terorja proti demokratičnemu prebivalstvu.

Spričo takšne grožnje poziva Slovansko-italijanska ljudska fronta ljudstvo, da razkrinka in obsodi ta dejstva ter da se združeno bori proti vstajajočemu neofašizmu in za zmago ljudskih demokratičnih sil».

V Trstu 3. junija 1949.

ZA SLOVANSKO-ITALIJANSKO LJUDSKO FRONTO:
(Sledijo podpisi)

JUTRI 5. junija 1949
priredi Ljudska fronta

veliko volivno zborovanje

na stadionu „Prvi maj" pri Sv. Ivanu

s pestrim fizkulturnim sporedom.
Začetek prireditve ob 14.30

Ljubitelji prostih vaj in nogometa udeležite se praznika fizkulture!

Demokrati Tržaškega ozemlja! Vaša dolžnost je, da se udeležite volivnega zborovanja, kjer bosta govorila nosilca naše liste

tov. LAURENTI in tov. ŠTOKA

Po fizkulturnih prireditvah

PROSTA ZABAVA IN PLES

Preskrbljeno za vse, ki se hočejo zavrteti in užiti sveži zrak ob vznožju našega bivšega «Boschetta».

V okviru športnih prireditev in otvoritve nogometnega igrišča bo tudi prijateljska nogometna tekma

PONZIANA Lj. (Trst) - DINAMO (Zagreb)

s pricetkom ob 17.

DOMANI 5 giugno 1949
il Fronte Popolare organizza allo Stadio „Primo maggio" a San Giovanni un

grande comizio elettorale

con programma ginnico. Inizio alle ore 14.30

Amatori degli esercizi ginnici e del calcio partecipate alla Festa dello Sport.

Democratici del Territorio di Trieste! Il vostro dovere è di partecipare al comizio elettorale, al quale parleranno i capolista del Fronte Popolare

i comp. LAURENTI e ŠTOKA

Dopo gli esercizi ginnici

BALLO E DIVERTIMENTO

Per l'inaugurazione del campo vi sarà pure l'incontro amichevole di calcio

PONZIANA A. (Trieste) - DINAMO (Zagabria)

con inizio alle ore 17.

Avtobusni vozni red

za volivno zborovanje Ljudske fronte jutri 5. junija

2 avtobusa bosta odpeljala iz DOLINE ob 13 in 13.30 in bosta vozila skozi: BOLJUNEC, DOMJO, MITNICO in avtobusno postajo v TRSTU.

1 avtobus bo odpeljal ob 13 iz BORSTA in bo v RICMANJIH naložil ljudi iz te vasi.

1 avtobus bo odpeljal iz BAZOVICE ob 13 in bo vozil skozi GROČANO, kjer bo pobral ljudi iz te vasi.

2 avtobusa bosta odpeljala iz SALEZA ob 13 in 13.30 in bosta pobrala ljudi tudi v GABROVCU.

1 avtobus bo odpeljal s PROSEKA ob 12.30 in bo na KONTOVELU naložil udeležence zborovanja iz te vasi.

1 avtobus bo odpeljal iz COLA ob 13. Vozil bo skozi VELIKI REPEN, nato pa po avtostradi. Zato opozarjamo tovariše iz GROPADE in TREBC, da počakajo avtobus na avtostradi.

Iz PLAVIJ bo odpeljal avtobus ob 12, iz SEMPOLAJA pa ob 13.

Avtobusi za telovadce

1 avtobus bo odpeljal ob 6 zjutraj iz SEMPOLAJA ter bo vozil skozi SALEZ, DEVIN in PROSEK, kjer bo pobral telovadce iz teh vasi.

1 avtobus bo odpeljal iz BAZOVICE ob 7 zjutraj in bo pobral telovadce tudi v RICMANJIH, BORSTU in BOLJUNCU.

Sporočamo, da bodo avtobusi v potrebi vozili tudi dvakrat ali večkrat.

Vozni red vlakov

Odhod iz SESLJANA: 11.50, 13.40, 16.06. Odhod iz Sv. Križa: 12.01, 13.51, 16.17. Prihod v Trst: 12.20, 14.51, 16.40. Odhod iz Trsta: 19.10, 21.10, 00.30. Prihod v Sv. Križ: 19.30, 21.25, 00.45. Prihod v Sesljan: 19.41, 21.50, 1.00.

Servizio delle autocorriere

per il raduno del Fronte Popolare del 5 giugno

2 corriere partiranno da DOLINA rispettivamente alle ore 13 e 13.30 ed effettueranno il percorso: BOLJUNEC, DOMJO, MITNICA e TRIESTE STAZIONE.

1 corriera partirà da BORST alle ore 13 e raccoglierà i compagni di RICMANJE.

1 corriera partirà da BAZOVICA alle ore 13 e raccoglierà i compagni di GROČANA.

2 corriere partiranno da SALEZ rispettivamente alle ore 13 e 13.30 e raccoglieranno i compagni di GABROVEC.

1 corriera partirà da PROSEK alle ore 12.30 e raccoglierà i compagni di KONTOVEL.

1 corriera partirà da ZOL alle ore 13, raccoglierà i compagni di VELIKI REPEN e passerà per l'autostrada per raccogliere i compagni dei paesi di GROPADA e TREBCE. Pertanto si invita i compagni dei due paesi di attendere sull'autostrada.

Da PLAVJE il servizio per i compagni di quella località inizierà alle 12 precise. — Una corriera partirà alle ore 13 da SEMPOLAJ.

Servizio per i ginnasti

1 corriera partirà alle ore 6 da SEMPOLAJ, raccoglierà i ginnasti nei seguenti paesi: SALEZ, DEVIN e PROSEK.

1 corriera partirà alle ore 7 da BAZOVICA e raccoglierà i ginnasti a RICMANJE, BORST, BOLJUNEC.

Si rende noto che le corriere effettueranno più viaggi a secondo la necessità.

Orario dei treni

Partenza da Sesljan: 11.50, 13.40, 16.06. Partenza da Sv. Križ: 12.01, 13.51, 16.17. Arrivo a Trieste: 12.20, 14.51, 16.40. Partenza da Trieste: 19.10, 21.10, 00.30. Arrivo a Sv. Križ: 19.30, 21.25 00.45. Arrivo a Sesljan: 19.41, 21.50, 1.00.

TRŽAŠKI DNEVNIK

RAZSODBA PROTI NAŠEMU ODG. UREDNIKU PRED PRIZIVNIM SODIŠČEM

Ne marajo slišati, koliko gorja so nam pod Italijo prizadejali fašisti

Prizivno sodišče je krivično obsodbo potrdilo in seveda povišalo kazen za 10.000 lir

V imenu nam predobro znane, nepristranske justice je pred meseci tukajšnje okrožno sodišče obsodilo na denarno globo našega odgovornega urednika zaradi «obrekovanja», ki naj bi bilo v sledečem:

V neki lanski številki goriške izdaje našega dnevnika je bilo namreč v reportaži o procesu proti štirim osebam, ki so bile pred sodniki zaradi nošenja orožja, eksploziva, zažigalne vrvice, vžigalnikov in postavljanja tritola pred stanovanja demokratičnih Slovencev in Italijanov, napisano, da so taki ljudje fašisti. Od teh so se trije, in sicer Zilliotto Felice, Moscarda Ernesto in Busatta Giovanni čutili užaljene in vložili tožbo.

Proti sodbi sodišča je naš odgovorni urednik vložil priziv, ki ga je včeraj dopoldne obravnavalo prizivno sodišče. Sodnik predsednik je najprej prebral zapiske februarske sodne razprave proti našemu časopisu, nato pa je državni tožilec dr. Battiggi Stabile predlagal, naj sodišče zviša kazen od 100.000 lir na nič manj kot 160.000.

Sledil je govor odvetnika dr. Karla Ferluge, ki je branil našega urednika. Odvetnik je svoj priziv utemeljeval, da je sodišče pri izreku sodbe napačno interpretiralo člen 39 kazenskega sodnega postopka. Tržaško sodišče namreč ni kompetentno, da bi sodilo v tej zadevi, ker je bil inkriminiran članek objavljen samo v goriški izdaji našega dnevnika. Čast kake osebe pa se lahko žali samo v pogovoru z več osebami, to se pa v Trstu ni dogodilo. Dalje je odvetnik opozarjal na člen 559 kazenskega zakonika, ker je bil članek napisan kot reakcija na vse fašistične pogrome proti Slovencem in demokratičnim Italijanom ob vkorakanju italijanske vojske v Gorico 13. septembra 1947. Nasilja, ki so bila posledica hujskanja italijanskih nacionalističnih strank. Obsodba pa ni tega upoštevala, da pa so se ta dejanja zgodila, ni nobenega dvoma, ker ne živimo na luni, in so se nadaljevala še tedne in mesece.

Odgovorni urednik «Primorskega dnevnika» ni nikakor napadel Italijane samo zato, ker so Italijani, napadel je samo italijanske in slovenske fašiste. S sodbo goriškega sodišča so bili nekateri sedanji tožitelji deloma obsojeni zaradi groženj, deloma pa se zaradi amnestije proti njim sploh ni postopalo. Sodišče torej ni iskalo resnice o dejanjih, temveč je enostavno podelilo amnestijo. Obtoženčeva obramba je na vse načine pred procesom, med procesom in po procesu želela dobiti v roke prepis potrditve razsodbe prizivnega sodišča v Benetkah, toda zaman, zato prosi za prepis prve sodbe. Odgovorni urednik «Primorskega dnevnika» je branil osebe njegovih političnih nazorov. Ni treba, da bi bilo dejanje naperjeno naravnost proti njemu, zadostuje, da je proti osebam istega mišljenja.

Zaradi tega je odvetnik predlagal, naj sodišče proglasi tržaško sodišče kot nepristojno, ker je izšel članek samo v goriški izdaji, sicer pa naj popolnoma oprosti našega odgovornega urednika, v nasprotnem primeru pa, naj se obnovi proces.

Spregovoril je odvetnik Pascoli iz Gorice, zastopnik zasebne stranke. S svoje strani je skušal pobijati predloge odvetnika Ferluge. Obenem je predlagal, naj sodišče potrdi obsodbo. V drugem delu svojega govora se je odvetnik spustil v politični del razpravljanja. Poleg tega, da je odvetnik skušal prikazati tožitelje kot poštene Italijane antifašiste, borce za svobodo itd., se je spustil v komentiranje članka, ki je bil objavljen v našem dnevniku na prvi strani, takoj naslednjega dne po procesu proti našemu odgovornemu uredniku, kjer je bilo napisano, da je italijanski fašistični učitelj pljunil v usta slovenskemu otroku.

Naš urednik: «To je na žalost res».

Odvetnik je nadaljeval: «Res je bilo v Gorici ob priključitvi izvršeno kakšno takšno dejanje, toda mrtev ni bil nihče in ni mogoče tega primerjati s 1400 deportiranci med okupacijo «titinov».

Nato je govoril naš odgovorni urednik, ki je najprej protestiral proti še vedno veljavni fašistični določbi zakona, ki ne dopušča uporabe slovenščine na sodišču kljub določilom mirovne pogodbe o enakopravnosti slovenščine in italijanščine».

Nato je dejal med drugim: «Nihče v Trstu ni poznal vsebine članka. Zato je samo goriško sodišče pristojno soditi. Glede odvetnikove trditve, da je imel nekdo od zasebne stranke orožje ker je bil k temu prisiljen, bi rad vprašal, ali se morda kdo brani, s tem da nosi s seboj tritol?

Glede izraza fašist pa poudarjam, da ni fašist samo oni, ki je vpisan v stranki, pač pa vsak, ki dela tisto, kar so počeli fašisti».

Predsednik sodišča: «Gospod Renko, tega ne morete govoriti. Lahko poveste kaj o dejstvih (circostanze di fatto), ker nismo na političnem zborovanju».

Odg. urednik: «Glede odvetnikovih besed, da fašistični pogromi proti Slovencem ob prihodu italijanske vojske niso bili nič hudega v primerjavi z letom 1945, moram reči, da je treba dati na tehtnico ne samo to, kar so pretrpeli Slovenci 1947. leta, pač pa vse trpljenje Slovencev vseh zadnjih 25 let in 42.000 mrtvih antifašistov Julijske krajine med narodnoosvobodilno borbo.

Kdo je napadel Jugoslavijo? Italijanski imperialisti! Slovenci pa Italijanov in Italije niso nikdar napadli, ampak so se pred Italijani vedno le branili ter jim dali tisto, kar so si zaslužili. Omenjena dejanja so se zgodila oktobra 1947. leta, so se nadaljevala in se še nadaljujejo danes v Trstu in v Gorici, saj so pred meseci v Gorici preprečili fašisti celo proslavo našega pesnika Prešerna.

Glede obtožbe odvetnika Pascolija, da je bil v omenjenem članku žaljen ves italijanski narod, pa poudarjam, da to ni res. Lahko pa navedbe v članku podkrepim s točnimi podatki. Na primer: Italijanski učitelj, ki je tuberkulozno slino pljuval slovenskim otrokom v usta, se je imenoval Sottosanti in je služboval v Vrhovlju pri Vipavi».

Pascoli: «Vi ste pisali v množini».

Odg. urednik: «Da, ker je bilo več takšnih primerov:»

Pascoli molči.

Pri zagovoru so našega odg. urednika večkrat prekinjali, kajti videti je bilo, da zelo neradi poslušajo, ko se jim pove, koliko gorja smo morali Slovenci pretrpeti pod fašisti.

Sodišče se je umaknilo na posvetovanje in po skoraj trideturnem zasedanju deloma priznalo našemu odgovornemu uredniku olajševalne okoliščine, deloma pa sprejelo predlog državnega tožilca in spremenilo sodbo tako da je bil naš urednik obsojen namesto na 100, na 110.000 lir.

OTVORITEV

kopališča Sv. Nikolaj bo na binkoštni ponedeljek 6. t. m.

Obvestilo članom Prosv. krožka Haas z Vrdele - Školjeta

Odbor prosvetnega krožka Haas z Vrdele - Skoljeta opozarja svoje člane, da je «občni zbor» krožka, ki ga je za danes 4. junija ob 20 sklical neki samozvani «pripravljalni odbor» s podpisom Godnika Vidka, na podlagi pravil neveljaven.

Pravico do sklicanja ima samo legalno obstoječi odbor, ki bo sklical občni zbor ob pravem času in za katerega bodo vsi člani točno obveščeni.

Opozarja člane tudi na to, da društveni prostori ne bodo nikdar na razpolago za taka ilegalna sklicanja.

Sprememba volišč

Župan sporoča, da so po odobritvi volivne komisije bili spremenjeni sedeži volivnih komisij sledečih sekcij:

Sekcija 158 v ul. R. Gessi št. 8 (zavod vojnih sirot) v ulico C. Combi št. 15, pritličje (osnovna šola E. De Amicis).

Sekcija 246 v ul. Solitro št. 10 (otroško zabavišče G. Brunner) v ulico Commerciale št. 24-I. (osnovna šola G. Corsi).

Sekcija 27 na Kontovelu št. 152 (plesna dvorana) na Prosek št. 122 (osnovna šola).

Obnovitev prosvetnega dela na Opčinah

Po Malalanovem občnem zboru Prosvetnega društva, na katerem so prišle do veljave škvadristične metode «prepričevanja», je prej tako razvito prosvetno delo popolnoma zamrlo. Resnični kulturni delavci so bili potisnjeni v kot, širokoustni razbijači, ki so na občnem zboru trdili, da se bo šele sedaj razvilo pravo ljudsko kulturno delo, pa so na svoje obljube pozabili.

Večina vsega, ne le aktivnega članstva, obsoja Malalanovo pašavanje v Prosvetnem društvu, obsoja pa tudi nekulturne metode njegovih «janičarjev», ki onemogočajo, da bi se razmere v društvu uredile po volji večine. Malalan je sicer že večkrat, zadnjič celo javno, po predstavi Košutovega «Ljudskega odra», vabil kulturne delavce, naj zopet obude društvo iz mrtvila; toda openski kulturni delavci imajo tudi svojo lastno hrbtenico, svoje prepričanje in tudi svoje lastno mnenje o «zaščitnikih» slovenske kulture. Zato jih ni volja, da bi tem razbijačem delali roboto in jim omogočali, da za njihovim protivnim delom skrivajo svoje razdiralno početje.

Dramski odsek Prosvetnega društva je skoro v celoti ostal zvest tradiciji in načelom, ki so vodila delo openskih prosvetarjev vsa zadnja leta. Odsek se ni razšel, temveč dela dalje. Iz tega odseka je tudi izšla pobuda, da bi se našla nova organizacijska oblika, da se obnovi vse kulturno delo. Tako je prišlo pretekli teden do ustanovitve «Prosvetnega krožka». Izbran je bil prvi odbor, ki naj zbere okoli sebe vse aktivne prosvetne delavce in resnične pobornike napredne ljudske kulture. Kdor pozna dosedanje delo openskih prosvetarjev, je prepričan, da jim bo tudi ta namera obnovitve prosvetnega dela povsem uspela.

Uspela premiera drame Mire Pucove „Ogenj in pepel"

Ljubitelji gledališke umetnosti so se polnoštevilno udeležili včerajšnje predstave v Škednju

Z razumljivo nestrpnostjo so pričakovali tržaški Slovenci, kdaj bo končno premiera že napovedane drame Mire Pucove «Ogenj in pepel»; končno je vendarle tudi ta prišla.

Ljubitelji gledališke umetnosti so tudi tokrat napolnili dvorano v Škednju ter so z zelo velikim zanimanjem ter napetostjo sledili poteku drame, ki je vse tako živo zajela. Človeku se je zdelo, da se je vrnil toliko let nazaj, ko se je po slovenski zemlji šopiril fašizem, ki je neusmiljeno klal in ubijal vse in vsakogar, ki se z njegovim podlim delovanjem ni strinjal. Grobna tišina je zavladala v dvorani ob besedah partizana Martela, ki je vrgel svojim krvnikom pogumno v obraz besede: «Vaš svet umira, ne z zločini, ne s krščanskimi besedami ga ne boste rešili. Mučenja in smrti — tega me ni strah. Kar ubijte me, saj bo živel svet, za katerega sem se boril».

Igralci Slovenskega narodnega gledališča so postavili dramo Mire Pucove «Ogenj in pepel» tako živo na oder, da so pred nami resnično zaživeli vsi posamezni liki od Franceta - partizana, starega senatorja in njegove hčerke pa do izdajalskega nečaka Save ter zločinskega vojnega kurata Giovannija.

Drama, katere vsebina je trdno povezana z narodnoosvobodilno borbo, je še prav posebno živo zajela vse tržaške Slovence, ki so se te aktivno udeležili in katerim so še vedno v spominu časi, ko so zapustili svoje domove ter odšli v hribe, da bi se borili proti pobesnelemu fašizmu in nacizmu ter ga dokončno premagali.

Ko so po predstavi odhajali na svoje domove, sta jim bila še vedno pred očmi partizan France in pa senatorjeva hči Tanja, ki ob koncu spozna, da brez vere v nekaj velikega ni mogoče živeti, ter zapusti očeta, ki umre obsojen od lastne hčerke.

VOLIVCI, VOLIVKE, POZOR!

Poslušajte radijski postaji Trst I. in Trst II., kjer bodo govorili govorniki Ljudske fronte

Govorniki Slovansko - italijanske ljudske fronte bodo govorili na radijskih postajah TRST I. in II. v sledečih dneh:

TRST I.	TRST II.
Danes ob 20.20 do 20.32	6.6 ob 20.00 do 20.12
9.6 » 13.42 » 13.52	10.6 » 13.00 » 13.10
11.6 » 20.40 » 20.45	11.6 » 21.00 » 21.05

Posledice anonimnega pisma

Anonimna pisma, orožje denuncianto v, so bila še vedno nevarno orožje, ki so žrtvi prinesle lahko neslutene posledice. In tako anonimno pismo je pred meseci dobilo državno tožilstvo. Anonimen pisec je v pismu ovadil neko mlado EK od Sv. Jakoba, da je pred petimi leti, in sicer leta 1944 zadušila svojega nezakonskega otroka, dva in polmesečno deklico. Čeprav je bilo pismo nepodpisano in bi morda stvar zaradi tega zaspala, je vendarle oblastem nekaj padlo v oči. Detomor je bil tako podrobno popisan, da se je vsa stvar v prvem trenutku zdela verjetna. V pismu je bilo navedeno, kako je na božični večer prišla mlada mati domov pijana in kako so nato sosedi slišali krik.

Ovaduh je omenil, da je to bil krik otroka, ko ga je mati zadušila. Da bi ta obtožba bila podkrepljena s pričami, je denunciant omenil neko sosedo Marijo C. To naj bi poklicala naslednje jutro mlada nezakonska mati z naročilom, naj umije truplo in naj ga obleče. Pri tem delu naj bi Marija C., še vedno po pisanju denuncianta, opazila, da ima otrok na vratu in na prsih temno modre madeže sumljivega značaja.

Dasi je bilo pismo nepodpisano, je vseeno vzbudilo pozornost policije, ki je takoj začela preiskovati zadevo. To nalogo je prevzel leteči oddelek C.P. Začeli so zaslišavati sosede in ljudi, ki so na kakršen koli način poznali mlado mater in okoliščine, v katerih je nastopila otrokova smrt. Bila je zaslišana mlada mati in njena mati. Obe sta trdili, da je otrok umrl naravne smrti. Ovadbo pa, da je lahko napisala samo propalica, ki ima posebne interese, da bi škodovala družini, posebno pa še mladi EK, ki se v kratkem misli poročiti. Popolnoma pa je potrdila to trditev žena, ki je umila in oblekla mrtvega otroka. Ana je kategorično zanikala vsakršno možnost, da bi otrok imel znake nasilne smrti.

Pri takem izidu preiskave je bilo jasno, da je denunciant napisal pismo iz sebičnih podlih namenov. Zato ga je sedaj policija začela iskati.

«Festa» izzivanja

Malo smo zakasnili s to objavo, vendar ne bi bilo prav, če bi jo povsem prezrli.

Dogodek se je primeril v nedeljo na proslavi ASIZZ v Bazovici, ki so jo priredili vidalijevci pod geslom: «Festa della fratellanza». (Tu bi imeli samo eno pripombo, zakaj je bila «proslava» samo v zgornji okolici, ko bi bila bolj potrebna v spodnji). Bila je zares lepa «festa», ki dela čast prirediteljem. Udeleženci so bili predvsem iz mesta in to sami «patentirani» izzivači, ki so se želo potrudili, da so se vnovič pokazali olikane in kulturne.

V celem je vse skupaj izzvenelo v znamenju izzivanj, ki se je pričelo že na cestah in v gostilnah. To izzivanje je prišlo že tako daleč, da so v neki gostilni klicali natakarico kar: «Putana del Babič, servila». V gostilni Gruntarja, kjer visi na pročelju velika peterokraka zvezda, znak Ljudske fronte, pa so motili goste in jih podili ven, češ da je «trattoria reazionaria». Tu so nekateri celo ugibali, kako bi to zvezdo sneli.

Takšna je bila v glavnem ta «festa della fratellanza» — «festa» za izzivanje, ki je pokazala lepe manire vidalijevcev in ki jo lahko mirno uvrstijo med svoje «uspele» proslave na deželi.

Le tako naprej in ljudstvo vas bo kmalu še bolj vzljubilo in verjelo vašim obrabljenim frazam.

Padel je z okna

Včeraj opoldne so na ortopedskem oddelku tukajšnje bolnišnice sprejeli 22-letnega kmeta Žigona Miroslava iz Žgonika. Omenjeni ima zlomljeno nogo in še neke druge poškodbe, ki ga bodo prisilile, da bo ostal v bolniški oskrbi 3 mesece. Žigon, katerega so pripeljali v bolnišnico z osebnim avtomobilom, je povedal, da je padel doma z okna z višine 3 m na stopnišče, ki vodi v klet.

Poskus samomora

Včeraj ob 14 popoldne so sprejeli na drugi kirurški oddelek mlado 24-letno gospo R. A. Ta je iz obupa, ker ni dobila stanovanja, zaužila večjo količino narkotičnega sredstva, da bi si tako vzela življenje. To obupno dejanje je storila v predsobi urada Icam na ul. XXX oktobra. Njeno stanje je precej resno.

Vozni red parnikov in avtobusov

Parniki Trst-Koper in obratno

PARNIKI TRST—KOPER IN OBRATNO

Ob delavnikih:

Odhod iz Trsta ob: 5.55, 11.00, 12.05, 15.00, 17.40, 18.35.

Odhod iz Kopra ob: 5.00, 6.30, 8.45, 13.30, 15.00, 17.30.

Ob nedeljah:

Iz Trsta ob: 7.45, 11.30, 14.15, 18.30.

Iz Kopra ob: 6.30, 9.00, 13.00, 17.20.

Parnik «VIDA» Piran-Izola-Trst in obratno

Ob delavnikih.

Odhod iz Pirana: 6.00 in 14.30; iz Izole: 6.35 in 15.05; s prihodom v Trst: 7.30 in 16.00.

Odhod iz Trsta: 12.00 in 18.05; iz Izole: 13.00 in 19.15; s prihodom v Piran: 13.30 in 19.45.

Ob nedeljah.

Odhod iz Pirana: 8.00; iz Izole: 8.35, s prihodom v Trst: 9.30.

Odhod iz Trsta: 18.00; iz Izole: 19.00, s prihodom v Piran: 19.30.

Parnik na progi Trst - Pulj in obratno

Parnik odpluje iz Trsta v Pulj vsak torek, četrtek in soboto;
iz Pulja v Trsta pa vsak ponedeljek, sredo in petek.

Odhod iz Trsta ob 8.00 s prihodom v Koper ob 9.00, v Piran ob 10.15, v Novi grad ob 12.05, v Poreč ob 12.50, v Vršar ob 14.50, v Rovinj ob 15.40, v Pulj ob 17.45.

Odhod iz Pulja ob 5.30 s prihodom v Rovinj ob 7.40, v Vršar ob 8.30, v Poreč ob 9.15, v Novi grad ob 11.15, v Piran ob 13.05, v Koper ob 14.00 in v Trst ob 15.15.

Avtobusni vozni red v cono B in Jugoslavijo

(Odhod iz glavne avtobusne postaje)

IZ KOPRA V TRST ob 7.00 in ob 15.30 uri s prihodom v Trst ob 8.00 in ob 16.30 uri.

V KOPER ob 12.00 in ob 17.45 uri s prihodom v Koper ob 13.00 in ob 18.45 uri.

V PORTOROŽ (preko Strunjana): 12.30, 19.45.

V NOVI GRAD (preko Kopra, Padne in Buj) ob: 6.30 s prihodom: 9.10. Odhod iz Novega grada: 17.00, prihod v Trst: 19.45.

V LJUBLJANO (skozi Postojno): 7.00.

Na REKO (preko Bazovice): 7.00.

V STANJEL NA KRASU: 13.00.

V TREBČE ob 7.25, 7.30, 9.00, 11.00, 12.30, 13.10, 17.15, 17.30, 17.50, 18.30, 19.30.

NA PROSEK ob 6.30, 7.30, 9.10, 11.00, 11.30, 12.30, 13.15, 15.00, 16.30, 17.15, 17.30, 18.30, 19.30, 20.30.

V DOLINO in PREBENEK ob 7.20, 12.00, 13.00, 16.30, 16.30, 18.00, 19.15.

V NABREŽINO ob 11.00, 15.00, 17.15.

V MALI REPEN (preko Prosečka) ob 14.00.

V GORICO ob 7.00, 13.00, 14.30, 18.30.

NEDELJSKI AVTOBUSNI VOZNI RED
(Odhod iz glavne avtobusne postaje)

Na PROSEK ob 10, 12.20, 14, 15, 16.30, 18.30, 19.30, 20.30, 21.

V REPENTABOR ob 10, 12.30, 14, 16.30.

V TREBČE skozi Bazovico in Padriče ob 8.30, 12.30, 15.00, 20.30.

V DOLINO skozi Domjo in Boljunec ob 9, 12.30, 17, 20.30.

Po isti progi odhod iz SV. ANE (Stadion) ob 13, 14, 15, 16, 18 in 19.

V NABREŽINO ob 9.30, 12.30, 14.30, 15.00, 16.30.

V GORICO ob 7.00, 12.30, 13.30, 19.00.

V NOVI GRAD ob 17 s prihodom ob 19.40.

KOLEDAR

Sobota 4. junija
Frančiška, Dika
Sonce vzhaja ob 4.17, zahaja ob 19.49. Dolžina dneva 15.32. Prvi krajec vzhaja ob 12.03, zahaja ob 0.37.
Jutri nedelja 5. junija
Binkošti

SPOMINSKI DNEVI

1943 so bili težki boji partizanov z Nemci pri Crngrobu.

ENOTNI SINDIKATI

Stavbni ključavničarski in tesarski nameščenci imajo jutri 5. t. m. ob 9.30 občni zbor v ul. Imbriani 5/I.

PODELJEVANJE NADOMESTNIH IN POVERJENIH MEST NA SLOVENSKIH OSNOVNIH IN SREDNJIH ŠOLAH

Višja šolska uprava sporoča, da so izšle odredbe za podeljevanje nadomestnih in poverjenih mest na slovenskih osnovnih in srednjih šolah na Svobodnem ozemlju pod anglo-ameriško upravo za šolsko leto 1949—50.

Vse prošnje se vlagajo pri Višji šolski upravi v Trstu. Rok za vlaganje prošenj poteče 20. junija t. l.

Prosilci za učiteljska mesta dobe pojasnila pri šolskem nadzorniku za slovenske osnovne šole (ulica Cavana 18) ali pri slov. didaktičnih ravnateljstvih.

Prosilcem za mesta na slov. srednjih šolah je odredba na vpogled pri Višji šolski upravi (ulica Duca d'Aosta 4-II) in pri ravnateljstvih slov. srednjih šol.

Prosilce opozarjamo, da se pripravlja obrazec prošnje za srednje šole, ki se bo lahko nabavil pri Višji šolski upravi.

Nočna služba lekarn

Alla Madonna del Mare, Largo Piave 2; All'Annunziata, trg Valmaura 10; Davanzo, ul. del Bosco 25; Millo, ul. Buonarroti 11; Harabaglia v Barkovljah in Nicoli v Škednju imata stalno nočno službo.

Zaprta ulica za promet

Občina javlja, da bo do nadaljnjega zaradi cestnih popravil ulice Ovidio zaprt prehod za promet vozil iz ul. Romagna v ul. Commerciale.

3 stote težkega delfina in 10 stotov težko bombo so ujeli ribiči

Včeraj zjutraj so ob nabrežju Nazario Sauro opazovali meščani ribiče, ki so ujeli 3 stote težkega delfina. Ujeli so ga v mrežo. Delfina so nato peljali v ribarnico.

* * *

Nekako v istem času so ribiči vjeli z mrežo 10 stotov težko letalsko bombo «stukas». Čistilci min, ki so bili tja poklicani, so preskrbeli, da ne bo «stukas» več škodovala.

Seja občinskega odbora

Na četrtkovi redni seji je občinski odbor pod predsedstvom podžupana razpravljal samo o nekaj vprašanjih v zvezi z upravnimi volitvami.

Odbor je potrdil zadnjo revizijo volivnih seznamov. Iz teh je namreč bilo črtanih 198 moških in 220 žensk. Vzroki so bodisi smrt bodisi izguba italijanskega državljanstva, ali pa da so med tem časom izgubili volivno pravico zaradi obsodb, ali pa končno še, da so se preselili. Vpisanih pa je bilo v volivne sezname 490 moških in 538 žensk, vzrok je v tem, ker so dobili rezidenco v tržaški občini. Tako je sedaj število moških volivcev 90.514, žensk pa 106.730.

SLOVENSKO NARODNO GLEDALIŠČE

za Tržaško ozemlje

Danes 4. junija ob 20

gostovanje v dvorani Prosvetnega društva

na KONTOVELU

z igro Mire Pucove

„Ogenj in pepel"

V ponedeljek roditeljski sestanek

Uprava slovenskega Dijaškega doma, vabi starše svojih gojencev in gojenk kakor tudi starše dijakov, ki prihajajo v Dijaški dom k učnim uram, na zadnji roditeljski sestanek v tem šolskem letu, ki bo v ponedeljek dne 6. junija ob 9 dopoldne v prostorih Dijaškega doma.

TRŽAŠKA BORZA

Zlati šterling 8300, papirnati šterling 1900, telegrafski dolar 630, dolar 630, švicarski frank 160, 100 francoskih frankov 175, avstrijski šiling 23, zlato 1040 lir.

ROJSTVA, SMRTI IN POROKE

Dne 3. junija 1949 se je v Trstu rodilo 15 otrok, umrlo je 7 oseb, porok pa je bilo 5.

Cerkvene poroke: električar Bizjak Aldo in gospodinja Skrl Giorgina, pek Orel Giorgio in uradnica Lazzarini Lidija, uradnik Cancini Franc in trgovska pomočnica Sellan Silvana, šofer Kobol Rudolf in trgovska pomočnica Superina Lilijana, mehanik D'Este Romeo in gospodinja Spessot Karla.

Umrli so: 59-letni Lotta Alojz, 49-letni Buratto Angel, 49-letna Castellani Marija, vd. Dallello, 1 leto stara Martorana Margherita, 21-letni Santaniello Aldo, 53-letna Presel Orsolina, 91-letna Petronio Katarina, vd. Appolonio.

NOCOJ vsi na
VRTNO VESELICO
Prosvetnega društva «SIMON JENKO», ki bo ob 20 na vrtu
GOSTILNE CAPPUZZERA
v UL. SAN CILINO.

Spored oddaje radia jugoslovanske cone Trsta

(Oddaja na srednjih valovih 240 m ali 1.250 KC.

Sobota 4. junija 1949.

7.15, 12.45, 19.15: Poročila v italijanščini. 7.30, 13.00, 19.30: Poročila v slovenščini. 18.45: Poročila v hrvaščini. 13.50: Gospodarski pregled v italijanščini. 18.00: Pionirska oddaja (v italijanščini). 20.00: Fantje s Krasa. 20.50: Politični pregled (v slovenščini). 21.00: Veseli večer (v slovenščini). 21.50: Dialekt.

RADIO

TRST II.

Sobota 4. junija 1949.

7.00: Koledar. 7.05: Jutranja glasba. 7.15: Napoved časa in poročila. 7.30: Jutranja glasba. 7.45: Zaključek jutranje oddaje. 11.30: Simfonična antologija. 12.00: Ljudje in razori. 12.15: Znani orkestri. 12.45: Napoved časa in poročila. 13.00: Volivna propaganda. 13.12: Pestra glasba. 13.40: Priljubljene slovenske narodne pesmi. 14.00: Poročila. 14.15: Dnevni pregled svetovnega tiska. 14.28: Popoldanska glasba. 14.40: Napoved volivnih shodov za naslednji dan, nato Čitanje večernega sporeda. 14.45: Zaključek opoldanske oddaje. 17.30: Plesna glasba. 18.00: Iz opernega sveta. 18.30: Oddaja za najmlajše: «Gospodična na Gorjancih» - narodna pripovedka, nato Lahka glasba. 19.45: Napoved časa in poročila. 20.00: Ferdinand Heller: Češka beseda - češki skupinski ples. 20.15: Sportna kronika. 20.25: Glasbena medigra. 20.30: Programski periskop. 20.45: Zabavna glasba. 21.00: Sobotni večer. 21.45: Operetna glasba. 22.15: Večerni koncert. 22.45: Plesna glasba. 23.15: Napoved časa in poročila. 23.30: Kaj vam nudi jutrišnji spored? 23.35: Polnočna glasba.

KINO

ROSSETTI. Nastopa skupina Maresca - Chiari.
EXCELSIOR. 16: «Idealen soprog», Paolette Goddard, Michael Wilding.
FILODRAMMATICO. 16: «Krik zemlje», M. Bedi, V. Gioi, A. Checchi.
FENICE. 16.30: «Orientalske spletke», James Mason, Valinju Hopson.
ITALIA. 16: «Z dvema Američanoma naokrog», Helen Walker in Willian Bendix.
ALABARDA. 15.30: «Viljem Tell», Gino Cervi, Danijel Benson in Pavel Mueller.
VIALE. 16: «Gasilci iz Viggiuja».
IMPERO. 16: «Zarota v Barovijih», Bob Hope in Signe Hasso.
GARIBALDI. 15.30: «Dvoboj v Sv. Antonu», Errol Flynn.
MASSIMO. 16: «Desperados (obupanci)», Randolph Scott in G. Ford.
NOVO CINE. 16: «Zakon grdih», William Boyd.
IDEALE. 16: «Veliko Paganinijevo srce», S. Granger, J. Kent.
SAVONA. 16: «Tanger, mesto pustolovcev», M. Montez in Sabu.
ARMONIA. 15.15: «Pod slavolokom», Ingrid Bergman.
ODEON. 15.15: «Ana in siamski kralj», Linda Darnel.
KINO OB MORJU. 15.30: «V okleglih krivde», Robert Mičum, J. Greer.
MARCONI. 16: «Izobčenci», Alan Ladd, V. Lake.
BELVEDERE. 16: «Ninočka», G. Garbo.
ADUA. 15: «Kralj v izgnanstvu», Douglas Fairbanks.
VITTORIA. 16: Ranjene duše», O. Mc. Guire, R. Mičum.
KINO V ŠKEDNJU. «Hiša naših sanj», M. Loy in G. Grant.
RADIO. 16: «Ob zori», Fosco Giacchetti, Maria Michi.
AZZURRO. 16: «Ponosna Kreolka».
VENEZIA. 16: «Kralj rdečekožcev», in «Gorski roparji».
STADIO. 16: «Singapur», Fred Mac Murray.
LETNI KINO V JAVNEM VRTU. 20.45: «Dobri samaritan», Ann Sheridan in Gary Cooper.

GORIŠKI DNEVNIK

PODRUŽNICA UREDNIŠTVA IN UPRAVE PRIMORSKEGA DNEVNIKA V GORICI - SVETOGORSKA ULICA 42 - TEL. 749

Šola - podlaga za bodoče življenje

Nekaj misli ob vpisu v srednje in strokovne šole

Le še nekaj dni nas loči od zaključka letošnjega šolskega leta, ko bodo dijaki in profesorji podali obračun o uspehih in neuspehih v preteklem šolskem obdobju.

Kakor vedno in zlasti kadar gre za našo mladino, pa mora biti naš pogled obrnjen naprej, v prihodnje šolsko leto in v stvari, ki so z njim v zvezi. V kratkem se bodo začeli vpisi in sprejemni izpiti za prvi razred srednjih šol in seveda tudi naših slovenskih v Gorici.

Če pogledamo slovensko zgodovino vse od Trubarja dalje, vidimo, da je zrasla naša inteligenca iz kmetskega in delavskega stanu. Ker so bili torej naši izobraženci iz ljudstva, so bili tudi tesno z njim povezani in so mu pomagali v vseh njegovih potrebah ter ga vodili po težavni poti k napredku in narodni ter socialni osamosvojitvi. Zaman so se tuji zatiralci trudili, da bi nam iztrgali iz rok knjigo in našo kulturo. Oboje je naše ljudstvo zvesto in skrbno čuvalo ter črpalo iz njih moč za nadaljnjo borbo.

To se je pri nas na Primorskem posebno jasno pokazalo v dobi 25-letne fašistične okupacije med prvo in drugo svetovno vojno. Zaprli so nam šole, uničili in požgali knjige in nas pitali z navlako v tujem jeziku, ki ni bila naša in nam zato ni mogla ničesar povedati in ničesar nuditi.

Čeprav goriški Slovenci tudi sedaj še zdaleč nimamo vseh tistih pravic, ki nam po pisanih in nepisanih postavah pritičejo, vendar imamo svoje ljudske in deloma tudi srednje šole, kjer imamo možnost, da se naši otroci vzgajajo v svojem materinskem jeziku. Mislimo, da ni potrebno obnavljati spomine iz polpretekle dobe, da bi predločili našim staršem veliko vrednost te pridobitve v naši borbi za svobodo. Gotovo je želja vsakega, ki mu je dana ta možnost, da bi nudil svojim otrokom vsaj nižjo srednješolsko izobrazbo, ker je ta v današnjem hitrem življenju zelo važna in neobhodno potrebna vsem, tudi tistim, ki mislijo ostati doma in obdelovati polje ali se bodo posvetili kakšni obrti. Čim bolj si bo namreč otrok razširil svoje obzorje, tem laže se bo razgledal po svoji okolici in po svetu in tem laže bo reševal vsakodnevne probleme, ki mu bodo prišli na pot.

Rekli smo že, da je za nas goriške Slovence veliko vredno, da imamo svoje srednje šole. Na nas samih, predvsem pa na starših za šolo godnih otrok pa je, da si te šole ne samo ohranimo, ampak da jih tudi razširimo in okrepimo, da bodo postale vedno močnejše in vedno boljše. Tisti, ki jim je slovenska srednja šola trn v peti in se zato trudijo, da bi jo uničili, prišepetavajo ponekod staršem, da naj vpišejo svoje otroke rajši na šole z italijanskim učnim jezikom, in naštevajo pri tem razne navidezne ugodnosti, ki jih bodo baje otroci pri tem imeli.

Kar koli vam bodo taki ljudje govorili in natvezli, resnica je pri tem le ena, in sicer da bi uničili našo šolo, ker jim je ta ena glavnih ovir pri potujčevanju naše mladine. Mi pa moramo ostati zvesti naši šoli, ker le v svojem materinskem jeziku se bodo otroci najbolje naučili tistega, kar jim je potrebno za življenje. Če bodo dobro znali svoj jezik, jim bo to tudi najboljša podlaga za priučitev italijanščine in se jim ne bo zgodilo kot našim otrokom pod fašizmom, ki niso znali ne enega jezika ne drugega.

Poleg tega pa naj še omenimo, da so slovenske ljudske in srednje šole tudi državne in popolnoma enakopravne z ostalimi šolami z italijanskim učnim jezikom. Zato imajo tisti, ki bodo končali na njih svoje študije, enako možnost dela in zaposlitve kakor vsi drugi učenci. Imeli pa bodo pred njimi to veliko prednost, da bodo dobro obvladali dva jezika in poznali dve kulturi, kar je še posebno velike važnosti v našem obmejnem ozemlju, kjer bodo absolventi slovenskih srednjih šol tvorili most pri kulturnih in gospodarskih stikih obeh sosednjih narodov in držav.

Zato še enkrat priporočamo vsem slovenskim staršem: vpišite v čim večjem številu svoje otroke v slovensko strokovno šolo in v nižjo srednjo šolo v Gorici. S tem boste storili svojo narodno dolžnost, svojim otrokom pa veliko uslugo, za katero vam bodo pozneje hvaležni.

Obmejne izkaznice za dvolastnike

Goriška kvestura sporoča, da bodo vse začasne obmejne izkaznice, ki so jih izdali kmetom dvolastnikom obmejni policijski odseki za obdelovanje njihovih polj na jugoslovanskem ozemlju, veljavne do 31. julija t. l..

Lastniki teh začasnih dovoljenj, ki imajo pravico po predpisih obstoječega jugoslovansko-italijanskega sporazuma za mali obmejni promet do dvolastniških izkaznic, morajo predložiti prošnjo na kvesturi soba št. 17 za dodelitev trajne izkaznice.

Svetujemo vsem prizadetim, da naj takoj predložijo vse potrebne dokumente, ker bi preveliko kopičenje prošenj in dokumentov v zadnjih dneh povzročilo znatno zamudo novih dvolastniških dovoljenj.

Označba prodajnih cen

Zveza trgovcev za goriško pokrajino sporoča, da je ministrstvo za industrijo in trgovino določilo, da niso več obvezne tablice z navedbo cen za naslednje blago, ki ne spada v redno potrošnjo in je razstavljeno za prodajo v izložbah ali po trgovinah:

Cvetje, harmoniji in glasovirji, avtomobili izven serije, motorna kolesa izven serije, izdelava raznih oblek po meri, umetniški predmeti, predmeti izvršeni po naročilu, rabljeni predmeti, krzna, polizdelano blago, ki je namenjeno nadaljnji predelavi, razni zlatarski izdelki in luksuzne dišave.

Urnik trgovin za binkošti

Zveza trgovcev za goriško pokrajino sporoča, da je bil s prefektovim odlokom št. 11379 od 26. maja 1949 določen za binkoštne praznike naslednji urnik za trgovine:

V soboto 4. junija bodo trgovci lahko imeli trgovine zvečer odprte do poljubne ure. V nedeljo 5. junija bodo vse trgovine zaprte ves dan, z izjemo mlekarn, pekarij, mesnic, trgovin s sadjem in zelenjavo in cvetličarn, ki bodo dopoldne odprte. V ponedeljek 6. junija je pol praznika in bodo trgovine odprte do 12. ure ter cvetličarne do 13. Mesnice bodo na binkoštni ponedeljek ostale zaprte ves dan.

Delo razmejitvene komisije

Včeraj zjutraj okrog 8.30 je prišla čez blok pri Rdeči hiši jugoslovanska razmejitvena komisija, ki se je sestala v vili Zuliani v Fari z italijansko delegacijo. Skupaj so reševali še preostale sporne točke nove meje in zvečer so se Jugoslovani vrnili spet čez blok v Jugoslavijo.

V Gorici bodo popravljali stroje iz Slovenije

Po tridnevnem bivanju v Ljubljani se je preteklo sredo vrnila v Gorico posebna trgovska delegacija, ki sta jo tvorila dr. Candutti od UPIC in dr. Verzegnassi iz urada za izmenjavo s tujino.

Po svojem povratku je dr. Candutti izjavil nekemu dopisniku, da so bili ljubljanski pogovori koristni in so prinesli uspeh. Ker je bila največja težava pri praktični izvedbi člena 6. videmskih sporazumov, ki govori o začasnem uvozu v Gorico tistih slovenskih strojev in avtomobilov, ki bi jih bilo treba popraviti v tukajšnjih delavnicah, so se razgovarjali predvsem o tej točki.

Podrobno so razpravljali s slovenskimi zastopniki in iskali najboljšega načina za rešitev tega problema. Končno je bilo sklenjeno, da bodo uredili Jugoslovani v Sempetru pri Gorici poseben zbiralni center za popravila potrebne stroje, kamor jih bodo dovažali iz vse Slovenije. Ko bo na ta način opravljeno pripravljalno delo, bo poseben tehnični odbor pregledal posamezne primere in podvzel potem tiste ukrepe, ki se bodo izkazali za najbolj primerne in učinkovite.

Na ta način se goriškim avtomobilskim in drugim delavnicam odpirajo nove in učinkovite možnosti dela, ki bodo, če pravilno organizirane, postale lahko trajnega značaja. Tudi brezposelni mehaniki in šoferji bodo pri tem prišli zopet do dela in zaslužka. Ker pri drugih točkah videmskega sporazuma ni bilo takšnih težav, kakor pri tej, bo verjetno mogoče v kratkem možno začeti s tisto medsebojno izmenjavo, ki je bila sklenjena v preteklem februarju in od katere pričakuje obmejno prebivalstvo vsaj delnega olajšanja gospodarskega zastoja.

IZPRED SODIŠČA

Pri dveh ženah je sam

Včeraj so imeli na goriškem kazenskem sodišču opravka z povsem nenavadno zadevo. Soditi so namreč morali moža, ki se je, ne da bi bil kdaj vdovec, poročil dvakrat in nato izginil, zato se je morala vršiti tudi sodna razprava brez njega.

Novembra meseca 1945. leta se je v Koprivo priklatil bog ve od kod 24-letni Peter Lustri, rojen v Verpodlo in brez stalnega bivališča. Mladenič, ki je takrat imel komaj dvajset let, je v tisti občini zasnubil in poročil njemu enakih let Marijo Bosa. Za poroko si je preskrbel vse dokumente v redu, ker je bil tega namreč že vajen in je svoj namski stan potrdil s sodnijsko izjavo. Toda še niso dobro končali njegovi novi medeni tedni, ko se je že pričelo po vasi šušljati, da je v svojem kraju že poročen. Župan, ki so mu take novice nepretano prihajale na uho, se je pričel za stvar zanimati. In res je v kratkem času prišel na sled resnici in zvedel, da je Lustri že pred dvema letoma stopil v zakonski stan s svojo sovaščanko Frančiško Calabra, ki še vedno živi. Toda že pred odkritjem resnice je mladi mož v naglici zapustil tudi drugo nevesto in se morda zatekel v pustošavo, da bi se v samoti oprал svojih grehov. Po tem dogodku ga do danes nihče ni več videl. Včeraj so ga na sodišču po zaslišavanju prič, med katerimi je bila tudi že pred oltarjem varana nevesta z objokanimi očmi, obsodili v odsotnosti na 1 leto in 4 mesece zapora s pomilostitvijo.

Tujega denarja se je polakomil

Prav tako so v odsotnosti sodili 50letnemu Cirilu Hlede iz Smartnega, ki je v zadnjih časih bival v ul. Tunisi št. 8. Hlede je v Gorici posloval kot predstavnik videmske tvrdke Miseri Adrijana in za isto kupoval, prevažal in prodajal razno blago. Več let je vse svoje posle izvrševal vestno in točno. Toda 1947 leta ga je najbrže poštenost zapustila in ko je imel v rokah 690.000 lir, ki bi jih moral položiti na bančni tekoči račun tvrdke Miseri, jih je raje vtaknil v svoj žep. V istem času je še izdal bančne položnice za 490.000 lir brez denarnega kritja, nato pa jo je popihal čez mejo. Obsodili so ga na 1 leto in 4 mesece zapora, 13.000 lir globe in poravnavo sodnih stroškov.

Kdo je lastnik kamiona?

Nato je zasedel zatožno klop 53-letni trgovec Faccioli Ludvik iz Fojana, katerega je prijavil sodnim oblastem njegov trgovski drug Rossi Renzo. V prijavi je navedel, da mu je Facciardi izsilil z grožnjo, da mu razbije črepinjo, podpis izjave, da je kamion njihove tvrdke, čeprav vknjižen na Rossijevo ime. Faccioljeva last. To naj bi se zgodilo novembra 1945. leta v Gorici v neki sobi hotela Union.

Grožnje in pretepi so se, če je kdo prišlo do tega, odigrali brez priče. Sodnikom se je zdela obtožba neutemeljena, ker se je izkazalo, da Faccioli ni potreboval te izjave, ker je imel že druge njej podobne in da je zato vsaka grožnja bila brez vzroka. Oprostili so ga, ker ni zakrivil dejanja.

Moka je izginila

Včeraj je pred sodne oblasti morala tudi cela rodbina pekov. Na zatožni klopi pa sta sedela samo 44-letni pek Zei Viktor in njegova žena, 42-letna Butkovič Marija, obe iz ul. Casale št. 4. Z njima bi moral priti tudi njen sin 23-letni Guido, ki pa je bolan ter je zato ostal doma.

Vsi trije so bili obtoženi, da so v njihovi pekariji lanskega leta uporabili v druge svrhe 38,9 stotov moke, ki jim jo je prehranjevalni urad nakazal za izdelavo kruha na nakaznice. Pred sodniki sta se mož in žena zagovarjala, da je vse pekarske posle opravljal njun sin in da ona dva nič ne vesta, za kaj je uporabil toliko stotov nakazane jim moke. Toda kljub tem izgovorom so obsodili vsakega na 3 mesece zapora, 6000 lir globe in poravnavo sodnih stroškov pogojno. Proti sinu pa niso postopali zaradi njegove bolezni.

Priprave za sprejem Einaudija na Travniku

Oblasti v Gorici se že tri dni marljivo pripravljajo na cerimonije, ki bodo na Travniku v ponedeljek ob obisku predsednika republike Einaudija. Pred poslopjem prefekture postavljajo iz železnih cevi sestavljen oder, kjer bo predsednik pripel zlato kolajno na goriško mestno zastavo in izvršil tudi drugo odlikovanja. Na strani ob cerkvi sv. Ignacija pa so skopali luknje, da bodo postavili tam še stranski oder za goste. Prav tako hitijo barvati zunanje stene prefekture, da bi imela bolj prijazno lice. Einaudijevemu obisku se moramo tudi zahvaliti, če bo ta teden dokončana tudi cesta, ki vodi s Travnika proti predoru, ker so ravno te dni pospešili delo, ki je zadnje čase skoro popolnoma počivalo in začeli katranizirati cestišče.

Tako bo ta zgodovinski goriški trg dobil s temi deli svečan videz, kakršnega mu naденejo za slovesne prilike.

Iz Krmina

Občinski predpisi za zdravstvo

Ker po navadi v poletnem času največ bolezni razširijo muhe, ki raznašajo z nesnago razne bacile, je izdal krminski župan naslednje odredbe:

1) gospodarji ali živinorejci morajo vsak dan temeljito očistiti hleve in poškropiti hleve in gnojišča s raztopljenim apnom;

2) tako kmečke, kakor vse ostale hiše morajo biti vedno snažne in je treba paziti zlasti, da se ne odteka gnojnica in druga umazana voda preko dvorišč ali javnih poti;

3) po jestvinskih trgovinah, po mesnicah in prodajalnah sadja in zelenjave je treba paziti, da ne pridejo muhe v dotik z živili.

Kršitelji teh predpisov bodo kaznovani po obstoječih zdravstvenih predpisih.

Slinavka tudi v Gorici

Zadnje dni smo poročali, da se je zopet pojavila slinavka v nekaterih krajih naše pokrajine. Živinozdravniški urad v Gorici sporoča, da so se pojavili sedaj znaki te bolezni tudi v Ločniku. Zato vabi vse one živinorejce, ki bi radi cepili svojo živino proti tej bolezni, da se takoj javijo pri gospodu Spessotu Evgenu v Ločniku, ali pri živinozdravniškem uradu v Gorici (ul. Duca d'Aosta 107, tel. 4-44.).

SPOMINSKA PLOŠČA V PIERISU

Predvčerajšnjim, na tretjo obletnico proglasitve italijanske republike, so na pobudo občine v Skocjanu in odseka bivših borcev in vojnih povratnikov iz Pierisa odkrili v Pierisu spominsko ploščo v spomin padlim vseh vojn. Plošča je vzidana v steno občinske hiše.

Zabranjevanje podpisovanja za mir je kaznivo

Po mnogih krajih se dogaja, da orožniki, policija in drugi organi, po naredbi svojih predpostavljenih, ali na pa lastno pest prepovedujejo zbiranje podpisov za mir in proti atlantskem paktu. Pri tem se dogaja, da skušajo terorizirati tiste, ki podpise zbirajo.

Prebivalstvo mora prijaviti sodnim oblastem vse tiste, ki bi radi preprečili izvajanje pravice, ki je potrjena v ustavi.

Cl. 294 kazenskega zakonika je dovolj jasen in pravi: «Kdor ovira s silo, grožnjo ali prevaro deloma ali v celoti izvajanje neke politične pravice ali prisili nekega, da jo izvršuje proti svoji volji, zapade kazni zapora od 1 do 5 let». Te kazni veljajo za vse državljane in torej tudi za prefekte, kvestorje in druge policijske organe, kadar se pregrešijo proti predpisom omenjenega člena.

Cl. 28. Ustave pa pravi: «Funkcionarji in uslužbenci države in javnih ustanov so neposredno odgovorni po kazenskem zakoniku in po civilnih ter upravnih predpisih za dejanja s katerimi se kršijo pravice. V takih primerih postane civilno odgovorna tudi država in javne ustanove».

Sindikalno gledališče v Postojni

Prejšnji mesec so na pobudo oblastnega odbora sklicali sestanek zastopnikov raznih prosvetnih organizacij in na njem sklenili, da bodo ustanovili v Postojni stalno sindikalno gledališče, ker so dani zanj vsi pogoji. Na ta način bodo lahko že v jesenski sezoni nudili delovnim ljudem kakovostno dobra in dobro podana dela.

Pri analizi dosedanjega prosvetnega delovanja so ugotovili, da se je delo vršilo brez tesnega sodelovanja z vsemi prosvetnimi aktivi in zato so zdaj pritegnili vse one, ki so se prijavili za delo v dramatski skupini, da bi se prijavili za jesensko sezono. Oblastni odbor bo seveda tudi še priskočil na pomoč in pomagal novemu gledališču pri njegovem kulturnem naporu. V najkrajšem času bodo izvolili upravo gledališča in odobrili načrt za delo.

Otrok padel v modro galico

Kmetje po navadi ne poznajo praznika, kadar je lepo vreme in jih polje sili k delu. Zato so bili na polju tudi v četrtek, ko je bil državni praznik, in je ta obiral zrele češnje, drugi sušil travo in tretji so škropili sadje ali krompirišče z modro galico.

Tudi pri neki hiši v Pevmi so pripravljali raztopino modre galice za škropljenje. Okrog posode z raztopino pa se je vrtel tudi 11-letni Stiligoj Roman in delaj napotje toliko časa, dokler ni po nesreči padel v posodo. Pri tem je nehote požrl nekaj kapljic jedke tekočine in so ga morali takoj odpeljati v bolnišnico pri Rdeči hiši, kjer so mu izprali želodec.

Pes ugriznil deklico

Ko se je v četrtek sprehajala s tovarišicami po cesti, je neki pes nenadoma napadel 25-letno Venier Silvano iz Predilniške ul. št. 5 v Podgori ter ji zadal lažjo rano na zgornji ustnici. Venierova se je zatekla v bolnišnico v ul. Pavia, kjer so ji nudili prvo pomoč ter je potem lahko odšla domov.

IZGONI

Policija je včeraj izgnala iz našega mesta sedem ljudi, ki so bili nezaželeni gosti. Ti so: Tomat Humbert, star 18 let, 22-letni Nimes Franc, 38-letni Ciullo Vito, 28-letni Cataldi Jožef, 21-letni Venuti Richelmo in 31-letni Pirera Vincenc.

DAROVI IN PRISPEVKI

Za Dijaško matico v Gorici so darovali:

Dr. Baša Vlado 1250 lir; skupina pevcev iz Gorice in Podgore 150 lir; *Za Dijaški dom* so darovali kmetje iz Steverjana večjo količino češenj. Vodstvo se v imenu dijakov vsem darovalcem najlepše zahvaljuje.

KINO

VERDI, 17: «Gospa iz tropskega pasu».
VITTORIA, 17: «Poljub smrti», J. Mature.
CENTRALE, 17: «Zakoni časti», A. Ladd.
MODERNO, 17: «Lov na človeka», G. Cervi.
EDEN, 17: «Buffalo Bill», M. O'Hara.

ISTRSKI DNEVNIK

PODRUŽNICA UREDNIŠTVA PRIMORSKEGA DNEVNIKA V KOPRU - ULICA C. BATTISTI 301/a PRITL. - TEL. 70

Otvoritev novega otroškega vrtca v Izoli

Prepotrebna socialna ustanova za naše najmlajše

Razvoj gospodarstva v coni B zahteva od delovnega ljudstva sicer precej napora in vztrajnosti, toda vse to bo z izvedbo gospodarskega načrta dalo velike koristi. Ljudska oblast gleda zato, da delavci in delavke v mejah možnosti lahko brez skrbi za družino gredo na svoje vsakdanje opravilo. Med drugimi socialnimi ustanovami v korist delavstva, ki jih je pridobilo Istrsko okrožje, so tudi otroški vrtci.

V teh vrtcih naj dobijo vso dnevno oskrbo zlasti otroci delavskih staršev, ki so morali za čas svojega dela v tovarnah in drugih podjetjih pustiti otroke same in brez nadzorstva doma.

Zato zbirajo naše oblasti ob pomoči množičnih organizacij pionirje, ki jih vzgajajo, pri čemer imajo v načrtu, da ustanovijo zlasti v mestih z industrijo otroške vrtce. To pride v poštev predvsem v Izoli, ki je ravno zaradi številnega delavstva morda najbolj občutila potrebo po otroškem vrtcu, ki naj bi bil kos svojim nalogam.

Toda zaradi pomanjkanja primernih potrebnih prostorov je vprašanje izvedbe tega problema ostalo le pri načrtu. Pred nekaj tedni je VUJA na pobudo ljudske oblasti zasegla poslopje in ga preuredila v otroški vrtec, ki je nato začel delovati s 1. junijem.

Prostori tega socialnega zavoda delajo že na zunaj s svojimi petimi okni, ki skrbijo za obilno luč in zrak, najlepši vtis. Ko smo pri svojem obisku vstopili v notranje prostore, smo naleteli ravno na to, ko je posebna vzgojiteljica čitala tem malčkom potopisne črtice, da so kar strmeli zavoljo vsebine in si v svoji fantaziji vidno delali lastne predstave, preložene tja nekam v visoke oblake. Pri tem so sedeli na udobnih stolčkih in pazno poslušali.

Tu je nekaj desetin otrok v starosti od 3. do 6. leta, ki so za enkrat osredotočeni v glavnem na svoje igračke, katere jim delajo nezmerno veselje. Obednica s svojimi nizkimi mizicami je odraz skrbi in volje, da se napravi tem otrokom čim prijetnejše bivanje. Zato skrbi še posebej domača kuharica, ki jim pripravi vselej zdravo, tečno in obilno hrano.

V lepem vremenu so otroci največ na vrtu, kjer se igrajo na soncu ali v senci košatih kostanjev, okoli lepega vodnjaka, kjer imajo svojo gugalnico in kjer med truščem in vriskom kegljajo ali se igrajo vse mogoče stvari. V slabem vremenu imajo v zgornjih prostorih posebno sobo, ki je naravnost založena z raznimi igračami.

Poklicna učiteljica in vzgojiteljica, ki ima vrhu vsega pravo materinsko nagnjenje in srce za ta drobiž, pazi na svojo «družino» — ne družinico — ker že sedaj, čeprav je vrtec odprt komaj nekaj dni, je tu nad 30 otrok, kot na svoje lastne otroke, ali pa še bolj! Matere in očetje teh otrok so glede na to zaupali svoje otroke pazljivim rokam.

Vendar dobiš kljub vsem koristim, ki ga nudi ta socialna ustanova, še vedno ljudi, kateri izkoriščajo tudi to priliko, da nasprotujejo celo tako človekoljubni pobudi ljudske oblasti. Naletiš na naravnost poklicne hujskače, ki so pod vplivom krajevnih duhovniških krogov in ki protestirajo proti otvoritvi novega otroškega vrtca. Sestre pač ne vidijo rade novo in modernejšega otroškega vrtca, ki je poleg drugega tudi bolj zdrav, kot pa stari vrtec, ki je nameščen v vlažnem samostanu pri sestrah, z miselnostjo in nazori, starimi nekaj sto let. One nočejo na noben način priznati socialnega napredka družbe, ki s svojimi modernimi uvedbami onemogoča obstoj starih in propadlih ustanov.

Mladina z Ospa za povezavo z mladino bližnjih vasi

Počasi se v naši vasi spet budi v življenje. Mladina čuti dolžnost, da se tedensko sestaja in razgovarja o vaškem in splošnem položaju. Vendar pa bi bilo želeti, da bi na sestanke prišli vsi. Nekateri še ne čutijo te potrebe, ker so pod vplivom starih predsodkov, ki zavirajo jasen pogled v današnjo stvarnost. Jasen dokaz so podali zavedni mladinci in mladinke 15. maja, ko so pripravili vsem lep popoldanski spored, prireditev in kulturno zabavo. Čutili so potrebo povezave z mladino bližnjih vasi in povabili vse iz Tinjana, Urbančev in Kolombarja. V tovariškem razpoloženju so prebili ves večer skupaj. Za utrditev tega bratstva je tinjanska mladina darovala našim pionirjem 1.500 lir. Mladina Ospa se jim v imenu pionirskega odreda prav lepo zahvaljuje ter sporoča, da bo kmalu prišla k njim na gostovanje.

Želimo mladini Ospa mnogo uspeha v nadaljnjem delu in napredovanju. Naj na začeti poti vztrajno nadaljuje in utrjuje bratstvo med seboj in bližnjimi vasmi.

S. Tonča

Koncert mladinskega zbora slovenske gimnazije v koprskem gledališču

«Da bo za vse prostora...» je zelo lepo povedal narodu že Simon Gregorčič.

Tak je bil vtis, ko smo v četrtek zvečer vstopili v obnovljeno gledališče, ki je že v prvem mesecu po otvoritvi bilo posredovalec umetnosti in povezave ljudstva z deželo in mesta. Res je, vsem in za vse bo služilo danes to gledališče. Ne kot nekdaj, ko so imeli najboljše prostore v najemu le najbolj premožni. Delavec ni mogel do tega. Zanj umetnosti ni bilo in je po pojmih takratnih oblastnikov ni smelo biti. On je bil ustvarjen za delo in hlapčevstvo. Kar je bilo «boljšega in višjega» — to je bilo le za «gospode».

Po gostovanju ljubljanske Opere in Drame, po nekaterih proslavah, ki so imele množičen značaj, so se zastori odgrnili pred presenečenim ljudstvom in prikazali tako mladostno sliko novega življenja, da se je marsikomu orosilo oko. Kje bi bil pred osvoboditvijo mogel naš človek celo sanjati kaj podobnega?! Nikoli ne, četudi je verjel, da bo prišlo drugače.

Prvič sem imel priložnost poslušati ta mladi zbor pred dvema letoma ob zaključku šolskega leta. Kot takrat, sem z velikim pričakovanjem vstopil v dvorano, da slišim nekaj domačega in umetnega. Nisem se v tem pričakovanju zmotil takrat in prav enako ne danes. Pred dvema letoma se je ta zbor predstavil le z nekaj točkami, danes je imel cel spored, razdeljen na tri dele. To je že velik napredek, ki sem ga že takrat napovedal v «Ljudski pravici». In še nisem zmotil niti v pričakovanju izvajanja.

Ne samo jaz, vsi so tako pričakovali in doživeli — velik večer.

Da ste samo videli tisto veliko skupino žarečih obrazov in svetlih oči, ko se je težki zastor dvignil?. In ko je zadonela po dvorani partizanska borbena pesem?! Čutil sem samo nekaj — da smo veliko pridobili in tudi že veliko napravili. Mladi rod bo lahko ustvarjal zelo velike stvari, če že danes lahko pokaže nekaj podobnega.

Spored koncerta je obsegal dvajset pesmi, partizanskih, narodnih in domačih istrskih. Razdeljen je bil na tri dele. Oceno prepuščam drugemu sposobnejšemu tovarišu. Moja dolžnost pa je, da povem, kar sem čutil iz velikih aplavzov občinstva. Če so točke ugajale, naj bo zgovoren dokaz to, da so morali dve celo ponoviti.

Naprej gremo tudi v umetni in partizanski pesmi. In je to zelo dobro za vse, ki tu živijo. Kar je lepega, kar je plemenitega, kar človeka dviga, je v korist vsem. Lepo zapeto pesem, prijazno in tovariško izgovorjeno besedo, rad sliši vsak, Slovenec, Italijan, Hrvat, enako kot zamorec tam nekje v Afriki.

Prihodnjo nedeljo bo ta mladinski zbor gostoval pri naših tovariših bratske republike Hrvatske v Zagrebu.

GRADNJA ZADRUŽNEGA DOMA v Marezigah napreduje

Ljudstvo Marezig ni opustilo svojih borbenih tradicij iz osvobodilne vojne

Razvoj zadružništva v preteklem letu, ki je zavzel velik razmah in perspektive izboljšanja našega gospodarskega položaja, postavljajo pred naše množične organizacije in upravne organe zadrug po vaseh važne naloge največje važnosti.

Ena izmed takih nalog je tudi gradnja zadružnih domov po vaseh. Kot veliko drugih je tudi gradnja zadružnih domov ena imed velikih pridobitev narodnoosvobodilne borbe. Posebno velja to za kmečko ljudstvo v našem okrožju, ki je bilo prej izpostavljeno največjemu izkoriščanju od strani brezvestnih špekulantov. Zadružni domovi in kmečke nabavnoprodajne zadruge so mu prinesle toliko olajšanja pri izmenjavi njegovih pridelkov z industrijskimi, ki jih on potrebuje, da to občuti vsak dan. Ni mu več potreba vstajati že takoj po polnoči in delati dolgih poti v Trst v tisti negovosti, ali bo lahko prodal svoje blago ali ne. Vse, kar pridela, odda lahko v svoji zadrugi doma in dobi kar potrebuje.

Zadružni dom na vasi bo imel poleg gospodarske in kulturne vloge, kjer se bodo kmetje dvigali gospodarsko in kulturno, še drugo vzgojno nalogo. Pomagal bo razvijati v njih čut zadružništva, kateri se je rodil za časa osvobodilne borbe. Povezava med vasjo in mestom, ki jo bo razvijal prav zadružni dom s posredovanjem in izmenjavo blaga, bo še bolj zbližala delavce v tovarnah s kmeti po vaseh. Že danes občutita oba, kako je resnično geslo: Ti meni, jaz tebi. Občutila, da sta prav ona tista, ki lahko uravnavata tudi cene svojim pridelkom in izdelkom in to po naravni poti brez umetnega posredovanja posameznih špekulantov. V našem okrožju je ljudska oblast podprla je zdrave težnje z vso dobro voljo in prevzela nalogo pomagati pri reševanju težkoč, ki bi se pojavile.

Zadružni dom, ki ga gradijo v Marezigah, bo ena največjih gospodarskih zgradb v okrožju. Tu je ljudstvo znano po svojih borbenih tradicijah v borbi proti fašizmu že od leta 1922. Prav tako dobro pa so poznane tudi represalje, ki so jih nemški okupatorji izvajali nad Marežižani. Požgali in porušili so na desetine hiš in drugih gospodarskih poslopij. Po osvoboditvi so takoj ustanovili obnovitveno zadrugo, ki je takoj pričela z obnavljanjem. Obnovo je vršila v glavnem na prostovoljni podlagi. Samo v preteklem letu je obnovila ta zadruga 41 hiš in tudi v tekočem nadaljuje neutrudno svoje delo v prid skupnosti. Ne glede na veliko dela, ki je še potrebno v obnovi pa so pričeli Marežižani graditi lani svoj zadružni dom. Ker so Marezige zelo važen sektor, ki povezuje večje število vasi, bo tudi zadružni dom zgrajen tako, da bo odgovarjal vsem potrebam.

Del stavbe je bil dograjen že lansko leto, drugo pa gradijo sedaj. Dvorana za prireditve je zelo velika in lahko sprejme do 400 ljudi. V ostalem bo imel zadružni dom vse potrebne prostore za trgovine, pisarne, skladišča, bar, brivnico v pritličju. V nadstropju pa več dvoran za sestanke, knjižnico, čitalnico in drugo.

Prinašamo nekaj številčnih podatkov o delu izvršenem v letu 1948. Delovnih ur je bilo napravljenih skupno 18.008. Od teh 12.135 prostovoljnih in 5873 plačanih. V prvih treh mesecih tekočega leta pa so napravili Marežižani že 8.654 ur, od katerih 3.400 plačanih in 5.650 prostovoljnih. V odstotnem razmerju je 65% na prostovoljni podlagi opravljenega dela.

Ljudska oblast je prispevala 40% kredita za skupne stroške gradnje. Ta kredit bodo prebivalci tega sektorja lahko poravnali v dolgoročnem vračanju v naravi in s prostovoljnimi prispevki.

Prešli so časi, ko so tem ljudem fašisti požigali domove in mučili prebivalstvo. Po tolikih letih trpljenja se jim je odprla pot v svobodo, napredek in boljše življenje.

Šahovske beležke

Sindikalno moštveno prvenstvo istrskega okrožja. Sindikalno šahovsko moštveno tekmovanje za prehodno zastavico se bliža koncu. V Kopru je dne 2. t. m. sindikalna podružnica podjetij *Lipa - Omnia* premagala klub NZ v razmerju 3 proti 1. V četrtek 9. junija se bosta v koprskem finalu pomerili sindikalni podružnici pravosodnih ustanov in *Lipa - Omnia*. Naslednji četrtek pa bo okrožni finale med sindikalnimi zmagovalci Kopra, Izole in Pirana.

Revanšni dvoboj na 8 deskah med prvokategorniki iz Kopra in Pirana-Portoroža bo v ponedeljek 6. junija v Kopru ob 20. uri v prostorih kluba VUJA. Nastopili bodo najboljši šahisti iz Kopra, Pirana in Portoroža. Prvo srečanje je bilo v marcu v Piranu in se je končalo neodločeno v razmerju 4 proti 4. Pričakovati je v ponedeljek ostre in ogorčene borbe.

Kermavner Boris

Širite in čitajte Primorski dnevnik!

Delovna brigada

Dijaki Pomorskega tehnikuma v Piranu se zavedajo potrebe za čim večjo pomoč pri obnovi in izgradnji. Zato so ustanovili po številu močno delovno brigado, v katero so vključeni prav vsi dijaki PT. Brigada je razdeljena v dva bataljona in ta v desetine. Vse to olajšuje pregled nad izvršenim delom, ker mora vsak desetar poročati tedensko, kaj in koliko je napravila njegova desetina. Glede na to, da so okoli naše šole potrebna razna očiščevalna in olepševalna dela, je za vsak teden določena dežurna desetina z nalogo, da opravi ta dela. Pri večjih delih pa pristopi vsa brigada k delu. Tako opravlja naša delovna brigada mnogo del, za kar bi sicer imela uprava PT velike in nepotrebne stroške. Tako je lani ob preselitvi šole iz Semedele pri Kopru v Piran brigada sama izvršila ves prevoz opreme. Prav tako se je izkazala brigada pri urejevanju šolskih prostorov in dijaškega doma.

Poleg dela na šoli brigada ne zanemarja dela na terenu. Se ko so bili dijaki v Semedeli, so vsako nedeljo šli na prostovoljno delo v razne vasi Istrskega okrožja. Pomagali so tudi pri gradnji ceste Smarje—Nova vas na gradiliščih zadružnih domov in povsod, kjer je bilo potrebno.

Letos se je brigada močno povečala, ker je prišlo na šolo nad 60 novih dijakov. Uspehi so zato seveda mnogo večji. Do 15. maja je bilo izvršeno v šoli in na terenu skupno 17.050 prostovoljnih ur, kar predstavlja vrednost, 1,023.000 lir. To je nedvomno velik prispevek brigade mladih pomorščakov pri izboljševanju gospodarstva v okrožju. Sodelovanje naše delovne brigade pa ima poleg gospodarske koristi še drugo moralno korist, ker utrjuje bratstvo med mladino vseh treh narodnosti in dviga delovni elan pri vsem ostalem ljudstvu okrožja.

Tudi pri tekmovanju «Za Tita» je sodelovala naša delovna brigada. Zaradi velikega dela na šoli in učenja se prostovoljne desetine menja jo vsako nedeljo.

V tem tekmovanju smo si zadali nalogo, proučiti poleg političnega gradiva tudi poročilo tovariša Tita s petega kongresa KPJ. Studij je bil razdeljen po posameznih skupinah in letnikih. Do sedaj je imela vsaka skupina tudi 2 predavanji, po katerih se je razvila živahna diskusija. To je dokaz, kako se dijaki PT zanimajo za tako snov.

Fr-en.

OSP

Tekmovanje in proslava Titovega rojstnega dne

Nov most in priprave za gradnjo zadružnega doma

V tekmovanju «Za Tita» smo zgradili nov most čez vodo v 268 delovnih urah. Delalo je 26 tovarišev, od katerih so bili nekateri odlikovani in razglašeni za udarnike. Tako sta bila odlikovana zidarja Ban Ivan in Grahonja Silvester, mizarja Vodopivec Božidar in Rebula Ivan in delavci Vovk Josip, Lazar Marijan in Novak Valerij.

Ves potrebni les smo dobili od okrožne gospodarske komisije v Kopru. K dovršitvi dela sta pripomogla tov. Caharija in Belina z odseka za gradnje v Kopru. Za točnost in hitro dobavo potrebnega gradiva so se odlično izkazala podjetja Edilit, Bor in Omnia. Od posameznikov moramo dati priznanje tovarišem Torišaniju, Pav

Guverner ne sme biti prehod v priključitev Trsta k Italiji

(Nadaljevanje s 1. strani)

ne bi zavirala jugoslovanskih zahtev po njem. Senator Terracini misli, da je naše ljudstvo tako kratke pameti, da je že pozabilo, kako je Sovjetska zveza odločno branila zahteve Jugoslavije po Trstu, kako je Molotov na mirovni konferenci zagovarjal meje na Soči in le v interesu miru se je pristalo na kompromisno rešitev, kar je izjavil sam Molotov, ko je podpisoval mirovno pogodbo in ponovno potrdil pravico Jugoslavije do tega ozemlja. Terracini se dela, kakor da vsega tega ne ve, kakor da je pozabil tudi na razgovore o Trstu, ki jih je imel z mnogimi tovariši v konfinaciji, ki se danes z njim ne strinjajo, ko je izjavljal, da mora Trst spadati k tisti državi, kjer bo prej zmagala revolučija in če bo zmagala revolucija v obeh državah — Italiji in Jugoslaviji — pa Trst nujno spada politično, nacionalno, ekonomsko in geografsko k svojemu zaledju. Če je senator Terracini na vse to pozabil, ga pa mi ponovno spominjamo in mu svetujemo, da naj usporedi svoje današnje izjave z gornjimi dejstvi, bo videl falsifikat, protislovje, nedoslednost v principih in potvarjanje dejstev.

Istočasno ko Vidali kriči «Per un comune democratico» in pravi, da so politična vprašanja v tej volivni kampanji postranska stvar, pa s pomočjo predstavnikov italijanske KPI vrši generalno ofenzivo za «obrambo» italijanstva Trsta na liniji priključitve k Italiji, čeravno se še brani, da bi to odkrito povedal. (Morda si to pridržuje za po volitvah!). Na tej liniji se je jasno znašel z vsemi reakcionarnimi in fašističnimi strankami in skupinami Trsta, četudi se z njimi bratsko prepira, kdo je večji in resnični branilec italijanstva Trsta in borec za njegovo priključitev k Italiji.

Ko Vidali in ostali zagovorniki KPI priključitve Trsta k Italiji pri vsej tej kampanji omenjajo vprašanje guvernerja, izražajo mnenje, da bi guverner lahko prišel kot prehodna faza končne priključitve k Italiji. V takem stališču izražajo seveda skrito težnjo, da bi s prihodom guvernerja dosegli enotnost Tržaškega ozemlja, da bi pozneje postavili zahtevo priključitve celotnega ozemlja k Italiji. S takšnim stališčem Vidaliju in KPI dejansko ne gre za resnično spoštovanje mirovne pogodbe, ampak za čisto navaden manever, ki naj omogoči priključitev vsega teritorija k Italiji. Pri tem manevru se verjetno računa na podporo nekih mednarodnih sil, ki jim ni do spoštovanja mirovne pogodbe, ampak nasprotno, in ki bi hotele izvesti njeno revizijo čim bolj na škodo demokratične Jugoslavije. Ob vsem tem se postavlja vprašanje takšnega guvernerja, ki bo resnično branil interese demokracije na tem področju ne pa, da bo samo prehod za ponovno priključitev celotnega ozemlja k Italiji. Ravno tako se ob taki politiki vseh političnih sil Italije, vključivši KPI, postavlja vprašanje, da tudi Jugoslavija ponovno postavi upravičeno zahtevo po Trstu, ko se s takšno politiko hoče enostransko doseči revizija mirovne pogodbe na škodo demokratične Jugoslavije in v izključno korist italijanskega imperializma. Mislimo, da bi bilo, ob vsem, tako stališče Jugoslavije popolnoma upravičeno.

Italijansko-slovanska ljudska fronta je edina politična skupina, ki je pravilno in v interesu demokratičnih sil ocenila te volitve in temu primerno šla v volivno borbo s politično linijo in zahtevami, ki odgovarjajo interesom tržaških demokratičnih množic. Ona je edina v tej bitki, ki dosledno brani demokratične pravice tržaškega prebivalstva, ki na tržaških tleh brani interese svetovne demokratične fronte v borbi proti imperializmu in reakciji, ter novemu italijanskemu fašizmu in daje jasno perspektivo tržaškemu delovnemu ljudstvu v borbi za njegove pravice.

FR. ŠTOKA

Napad policije v Forliju na delavce

RIM, 3. — Danes se je v Benetkah začel kongres krščanske demokracije. Tajnik stranke Cappi je podal poročilo, v katerem je izjavil, da je stranka dobila pri volitvah 18. aprila 1948 mandat «braniti Italijo pred komunizmom in slovanskim imperializmom». Cappi je tudi dejal, da je atlantski pakt orodje miru.

Včeraj je povorka delavcev iz Ravenne krenila v Forli, da izkaže svojo solidarnost z delavci, ki stavkajo v podjetju «Manganelli». Na poti jih je policija surovo napadla. Nato so jih s kamioni odpeljali na policijo in jih tam pretepli.

Tajništvo CGIL je od notranjega ministra zahtevalo takojšnjo preiskavo in strogo kazen za krivce. Delavska zbornica v Forliju je za danes proglasila dvourno stavko.

Nespremenjeno stališče FLRJ glede Slovenske Koroške

Izjave dr. Aleša Beblerja na vprašanja ravnatelja „Associated Press"

BEOGRAD, 3. (Tanjug) — Namestnik zunanjega ministra FLRJ dr. Aleš Bebler je dal sledeče odgovore na vprašanja ravnatelja urada «Associated Press» v Beogradu g. Singletonu:

Pred nekaj dnevi ste mi postavili sledeča vprašanja: «Ali bo Jugoslavija zahtevala, naj se poslušajo njeni predstavniki na zasedanju sveta zunanjih ministrov, če bo ta razpravljal o vprašanju mirovne pogodbe z Avstrijo?» in «Ali je od zadnjega zasedanja namestnikov Jugoslavija spremenila svoje stališče do Avstrije glede Koroške in reparacij?»

«Lahko vam odgovorim, da je stališče moje vlade glede usode koroških Slovencev in glede avstrijskih reparacij ostalo nespremenjeno. Kakor je znano, je stališče moje vlade to, da je treba najti rešitev, ki naj se določi na podlagi spremembe meje v korist Jugoslavije, dovolitve politične, gospodarske in kulturne avtonomije Slovenski Koroški ter jamstva pravic hrvatske manjšine na Gradiščanskem in na podlagi sporazuma o reparacijah. To stališče temelji bodisi na neoporečeni pravici Jugoslavije in koroških Slovencev, kakor tudi na miroljubnem duhu, v katerem mora biti pripravljena mirovna pogodba z Avstrijo.

Če želijo vlade naših zahodnih zaveznikov najti sporazumno rešitev omenjenih vprašanj, je jasno neobhodno potrebno, da se vlada FLRJ povabi, da pošlje v Pariz svoje predstavnike, ki bi sodelovali s svetom zunanjih ministrov za skupno rešitev na podlagi gornjih pogojev, kar je edina možna rešitev.

Pismo vlade FLRJ sovjetski vladi

BEOGRAD, 3. — Danes so uradno sporočili inozemskemu tisku besedilo pisma, ki ga je jugoslovanska vlada poslala 23. maja sovjetski vladi. V svojem pismu poudarja jugoslovanska vlada obstoj pogodbe o prijateljstvu, sodelovanju in vzajemni pomoči, ki je bila sklenjena po vojni med obema državama, in protestira zaradi pomoči, ki jo sovjetska vlada nudi skupini jugoslovanskih ubežnikov, ki so izdajalci svoje socialistične domovine, ter proti izdajanju lista te skupine v Moskvi. Jugoslovanska nota poudarja dalje, da je ta podpora v protislovju z načeli sovjetske zunanje politike, ki ga je poudaril vodja sovjetske delegacije na zasedanju glavne skupščine OZN, na podlagi katerega nima nobena država pravice vmešavati se v notranje zadeve druge države poslužujoč se v ta namen raznih plačanih skupin, da ruši temelje druge države.

Nota zahteva, naj se prepove delovanje teh skupin, ki so sovražne Jugoslaviji, in naj se prepove izdajanje njihovega lista, ker so ta dejanja v nasprotju z duhom in s črko pogodbe o prijateljstvu in vzajemni pomoči med Sovjetsko zvezo in Jugoslavijo.

Zahvala Izraela jugoslovanski delegaciji

NEW YORK, 3. — Stalni delegat države Izrael pri OZN Eban je poslal stalnemu jugoslovanskemu delegatu Vilfanu brzojavko, v kateri se zahvaljuje v imenu vlade in v imenu izraelskega ljudstva za podporo, ki jo je jugoslovanska delegacija nudila pri razpravljanju za sprejem Izraela v OZN. Na ta način — je rečeno v brzojavki — je Jugoslavija prispevala k utrditvi ugleda Združenih narodov.

Kupna moč šterlinga stalno pada

LONDON, 3. — V pristanišču Liverpool je 8400 pristaniških delavcev začelo stavkati. 65 ladij je imobiliziranih. V pristaniščih Avonmouts in Bristol stavka 1700 pristaniških delavcev. 23 ladij je imobiliziranih.

Včeraj so se voditelji britanskih Trade Unions sestali s fašističnim ministrom Staffordom Crippsom, da mu sporočijo, da je treba znižati življenjske stroške, če nočejo zvišati mezd delavcev.

V pismu, ki ga je Stafford Cripps pisal poslanski zbornici, je razvidno, da znaša kupna šterlinga sedaj samo 35% od kupne moči julija 1914. Če se vzame za julij 1914 za podlago 100, je imela kupna moč šterlinga pozneje sledeče vrednosti: 47 leta 1919; 44 leta 1921; 57 leta 1923; 60 leta 1928; 64 leta 1938; 42 leta 1945, 41 leta 1946; 38 leta 1947; 36 leta 1948 in 35 na dan 2. aprila 1949.

Eislerjeve izjave

BERLIN, 3. — Na tiskovni konferenci je danes Eisler izjavil: Moja osvoboditev iz zapora v Angliji predstavlja prvi uspeh borbe angležev za osvoboditev njihove dežele od ZDA. Isti orožniki, ki so z mano spočetka postopali surovo, so se pozneje obnašali vljudno.

Eisler je nato govoril o vzrokih samomora bivšega vojnega ministra v ZDA Forrestala in izjavil: Hitler se je umoril, ker je zgubil svetovno vojno. Forrestal si je vzel življenje, ker ni mogel sprožiti nove vojne. Eisler je nato poudaril, da je njegovo sovraštvo naperjeno proti ameriškim reakcionarjem in poudaril, da goji največje simpatije ameriškega ljudstva, ki je v večini miroljubno.

GOSPODARSTVO

TRGOVINA • INDUSTRIJA • PROMET • FINANCE

Vloga ERP- prevozov in Genove v tržaški plovbi

Lauro Lauri se pritožuje v listu «Il Sole», da bodo vsled nove razdelitve pomorskih prevozov ERP-blaga, ki jih je odredila ECA, mnoge italijanske in druge ladje izgubile posel. Doslej so namreč ameriške ladje prevozile precej manj kakor prvotno določenih 50 odst. tega blaga. V zvezi z protesti ameriških brodarjev pa je ECA uvedla nov red in razdelila ERP-plovbo v Evropo na geografska področja. Odstotek pa je povišala ter bo znašal na splošno najmanj 52,03 odst. v korist ameriške plovbe. Vendar pa še ni rešeno vprašanje razdelitve prevozov blaga v Sredozemlje t. j. za Avstrijo, Francijo, Grčijo, Portugalsko, Švico, Trst in Turčijo. Zaenkrat je določeno le, da bodo ameriške ladje izvršile skoro 100-odstotno prevoze za Avstrijo in Trst. Tudi v zvezi s tem Lauri, ki je Genovčan, protestira, češ da bi moralo nekaj odpasti na italijansko mornarico. Od prevozov za Italijo odpade 54 odst. na ameriške ladje, glede Sredozemlja v celoti pa bo znašal ta delež najmanj 61 odst. V drugem letu ERP-a bi torej ameriške ladje prevozile od 6,9 milijonov ton blaga za Italijo kar 3,7 milijona ton, za Avstrijo in Trst pa seveda vso tonažo t. j. 830.000 odn. 75.000 ton.

Ameriški brodarji bodo letos prevozili 7,5 milijona ton ERP-blaga več kakor v 1948-49, ko so skupaj prevozili 12 milijonov ton dobav. Ameriški brodarji se že vesele tega in so naročili pri ameriški pomorski komisiji 130 ladij od rezervnega plovnega parka, ki je ostal po vojni. Lauro pravi, da se na tak način ne pomaga gospodarski obnovi evropskih držav, zlasti ne onih, ki jim daje mornarica velik dohodek.

V kolikor se stvar tiče tudi Trsta, je zares neodpustljivo, da pri vsem težkem položaju tržaškega gospodarstva in plovbe posebe, izkoriščajo ameriški brodarji neredno zasedbeno stanje, tako da niti dolžnih 50 odst. prevozov ne odstopijo tržaški trgovinski mornarici. Gibanje nameščencev Tržaškega Lloyda, ki so se morda vendarle zavedli, da gre tudi za kruh njih otrok, je po drugi strani še bolj značilno. Kakor poroča «Corriere di Trieste» dne 1. t. m. je v nevarnosti celo ravnatelj, ker ni Genovčan, in bi utegnil biti premeščen. Zakaj? Morda ker so ga dejstva le preveč prepričala, da vodi sedanje stanje k likvidaciji Lloyda kot tržaškega podjetja. Od obljubljenih 5 ladij, ki naj bi jih Lloyd prejel — v smislu tako imenovanega Saragatovega zakona o dodelitvi ladij skupinam Finmare — kaže, da ne bo prejel nobene. Nakazane bodo genovski plovbi, najbrže družbi «Italia». To je seveda le posledica politike, ki jo izvaja Finmare in vladni krogi, ki pospešujejo Genovo. Tem Trstu škodljivim vplivom se je že lani pridružila tudi družina Cosulich. Švicarski listi poročajo te dni o novih plovnih zvezah bratov Cosulich iz Genove proti Ameriki in pravijo, da je «brodarska dinastija Cosulich v znamenju časa preložila svoj sedež iz Trsta v Genovo», kjer razvija največjo aktivnost. Tržaško agencijo vodi namreč kap. Gerolimich, ker je pred časom odšel v Genovo tudi Pavel Cosulich ml., ki je vodil letalsko družbo «SISA». S tem je bilo seveda ustreženo ameriškim plovnim družbam, ki so bodisi same ali preko raznih inozemskih krogov dobile tržaško plovbo prav za prav v svoje roke. In to v času, ko dajejo znatni prevozi za Avstrijo dokaj zaslužka. Lloyd ne more tekmovati, ker ga tiščijo genovski krogi in beneška «Adriatica» preko ravnateljstva FINMARE. Pustili so mu le še proge proti južni Afriki, Indiji in Avstraliji, ki niso še v interesu tržaškega zaledja in kjer je konkurenca velika (v indijski «conference» je prav pred kratkim divjal konkurenčni boj med Holandci in ostalimi), povrhu so odhodi iz Trsta zelo redki, in pogostejši iz Genove. Lloyd pa bi bil prav v povojnem času lahko znova zgradil svojo staro plovbo po Levantu in Bližnjem vzhodu, a prevozi ERP-blaga za Avstrijo in Trst sam bi bil znatno poživil gospodarsko življenje mesta in zaposlenost tržaških pomorščakov. Dobil bi tudi sredstva za gradnjo novih ladij in, ako bi vodil samostojno politiko v sporazumu z državami zaledja, ki določajo smeri tržaške tranzitne trgovine in torej pomorske plovbe, bi v kratkem pridobil vse stare pozicije, najprej v Sredozemlju in nato drugod.

Zakasnela gradnja ladij, od katerih lep del odpade zopet na genovsko družbo «Italia» — in celo iz fondov ERP za Trst! — bo namreč prav malo pripomogla k obnovi tržaške plovbe. Tudi v plovbi je konjunktura minila in po najnovejših vesteh se celo že v Sredozemlju odn. v Levantu pripravlja sklenitev kartelnega dogovora plovnih družb (tkzv. «conference»), ki se s tem hočejo izogniti medsebojni konkurenci ter obenem preprečiti, da bi se na istih progah pojavile nove ladje.

Svetoivansko pevsko društvo „Slavko Škamperle"

je poneslo našo pesem v Dalmacijo

Avtobus sopiha iz mesta proti Bazovici. Očarljiv pogled na Trst nas dojmi samo za kratek hip, preveč smo zaverovani v vožnjo, preveč polni neke čakajoče lepote, ki mora priti, da nam ogreje dušo in srce. Toda pred njo stoji še neprijetnost meje. Voziš se po zemlji, ki je vsa naša. Kdo jim je dal pravico, da so potegnili mejo preko nje? Ko bi meje ne bilo, bi bili na Reki v treh urah, morda še preje. Ničesar duhomornega bi ne bilo na vožnji. Ta misel se je zapičila v vse. Vsakega gloje, zrasla iz krvi in trpljenja milijonov. Budno je treba čuvati vhod vanjo.

Na kraško zemljo lega težek mrak. Oblaki se zgostijo na nebu v svinčeni obod. Polagoma prične pršiti, nato pa se kaplje zgostijo in polzijo po steklu avtobusa, tako kakor da bi ga hotele izpiti, da bi bila cesta potem bolj vidna v svitu dveh žarnic, ki jo razsvetljujeta. Aldo je hud. Moral se je ločiti od svojih dveh stotakov. Dobil ju bo sicer nazaj. Ali on bi ju hotel zdaj imeti. «Saj sem

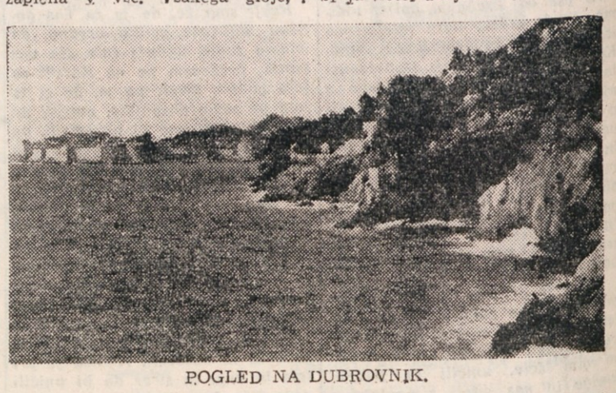

POGLED NA DUBROVNIK.

vsakdo bi jo rad izkričal na glas, če bi jo bilo mogoče izbrisati s tem, da daš duška svoji bolečini. Pred stražarnico na Pesku ni nikogar. Neopazno jo pustimo za seboj, dokler nas ne ustavi močan krik. Toda čerini v stražarnici so opazili avtobus šele potem, ko je zavozil mimo. Pomakniti se mora nazaj, začne se pregled legitimacij in prtljage. Na oni strani se bo to ponovilo. Tam na oni strani se začenja država, ki je povedal, da 100 din novci niso dovoljeni. Držimo se vendar predpisov, čemu počenjate to, kar veste, da ne smete?» «Nisem vedel, nisem slišal vašega opozorila», se izgovarja Aldo in tlači vase nepotešeno jezo. Do Reke se bo razkadila. V Zadru, ki je prva postaja naše pevske turneje, se je ne bo spominjal več. Nešteto drugih doživljajev, ki jih je polna nova Jugoslavija in ki razodevajo njeno moč, njeno veličino in prerojenje, bo zagrnilo tega.

Ko prispemo na Reko, je že noč. Razrušene hiše stojijo s svojimi pročelji kakor silhuete in neme priče trpljenja in bojev, ki so šli tod mimo. Reka je bila kakor ena sama groblja. Že vsa tri povojna leta vstaja iz ruševin. Ogromno se je zgradilo. Vseh sledov bombardiranja, ki je trajalo 14 dni pred koncem vojne nepretrgoma, ni bilo mogoče še zabrisati. Toda obnovljene so vse tovarne, kjer se dela s polno paro, in obnovljeno je vse reško pristanišče. Na gozd spominja, kakor je spominjalo pred štirimi desetletji tržaško pristanišče luške delavce, toliko jamborov je v njem. Občutek graditve in nedopovedljive, veličastne pesmi dela, ki nas ni več zapustil in se je na potovanju stopnjeval vedno znova, nas ni več zapustil od trenutka, ko smo drugi dan ob 4 zjutraj vstopili na krov parnika «Dalmacija».

Vsem je bilo samo še 5 ur, za večerjo, za počitek za spanje. V družbi predstavnikov mestnega odbora in sindikata nas je pričakoval zastopnik glavnega odbora Zveze sindikatov Slovenije tov. Mahkota, ki je potoval nadalje z zborom, zato da izkaže ljubljenim svetoivanskim pevcem svojo očetovsko skrb. Poznajo ga z drugih turnej. Pozdravljajo ga kot starega in dobrega tovariša, kot človeka, ki spada v njihovo pevsko družino, ki je ves njihov in mlad kot so oni, čeprav ima že sedemdeset let.

«Tovariš Mahkota, tovariš Mahkota! Pozdravljeni, saj pojdete z nami».

«Da, z vami pojdem, če me ne boste preveč jezili. Toda zdaj moramo večerjati».

«Ne nič, ne bomo večerjali. Trudni smo in kar spat nas peljite».

«Je že dobro, toda jutri bo vožnja dolga in podpreti se morate za njo. V nebotičniku so vam že pripravili. Malo boste pojedli, potem pa takoj spat v Opatijo. Na Reki je težko s prenočiščem. Videli boste, kako je bila razrušena in koliko se je že zgradilo».

Tem besedam bi ne zalegel noben ugovor. Vdati se je treba in sprejeti pristno slovansko gostoljubnost, katero je mestni odbor in sindikat izkazal dragim tržaškim gostom. Za dobrodošlico in srečno pot po Dalmaciji so dobili kito dehtečih vrtnic. Med njimi so bile besede: «Meja nas ne loči». Preko nje si bomo ostali eno, kot smo v borbi bili. To je bil pozdrav bratom iz Trsta.

(Nadaljevanje sledi)

DUBROVNIK: KOPALIŠČE PLOČE.

Kje imajo kapitalisti še močne položaje v gospodarstvu držav ljudske demokracije

(Nadaljevanje in konec)

Dobro se še spominjamo, s kakšnim hrupom so objavili ukrepe poljske vlade o ukinitvi živilskih nakaznic. Tak ukrep je mogoč v državi, ki gradi socializem, šele na določeni stopnji razvoja, ko proizvodnja in apsolutno prevladovanje socialističnega sektorja dopuščata, da se brez nevarnosti za življenjsko raven delovnega ljudstva in položaj socialističnega gospodarstva uvede popolnoma prosta prodaja, socialistična prosta prodaja po nižjih enotnih cenah. V Sovjetski zvezi na primer so uvedli sistem živilskih nakaznic po prosti trgovini v obdobju NEPA ponovno na koncu leta 1928, ukinili so ga pa pozneje postopoma šele v obdobju od 1. januarja 1935 do 1. januarja 1940 l.

Razume se, da to ne pomeni, da v Jugoslaviji kakor tudi v Poljski mora poteči toliko časa kot v Sovjetski zvezi, da bi prišlo do pogojev za socialistično prosto prodajo. V Jugoslaviji kakor tudi na Poljskem se socializem gradi v mnogo bolj povoljnih objektivnih pogojih, kot pa je bilo to v Sovjetski zvezi. To pomeni, da do uvedbe socialistične proste prodaje v deželah ljudskih demokracij more prite preje, kot je to prišlo v Sovjetski zvezi, toda šele tedaj, ko bodo podani pogoji, ki smo jih malo prej omenili. Tako jugoslovanska partija razume to vprašanje in ga v skladu s tem pojmovanjem tudi rešuje. Za poljsko

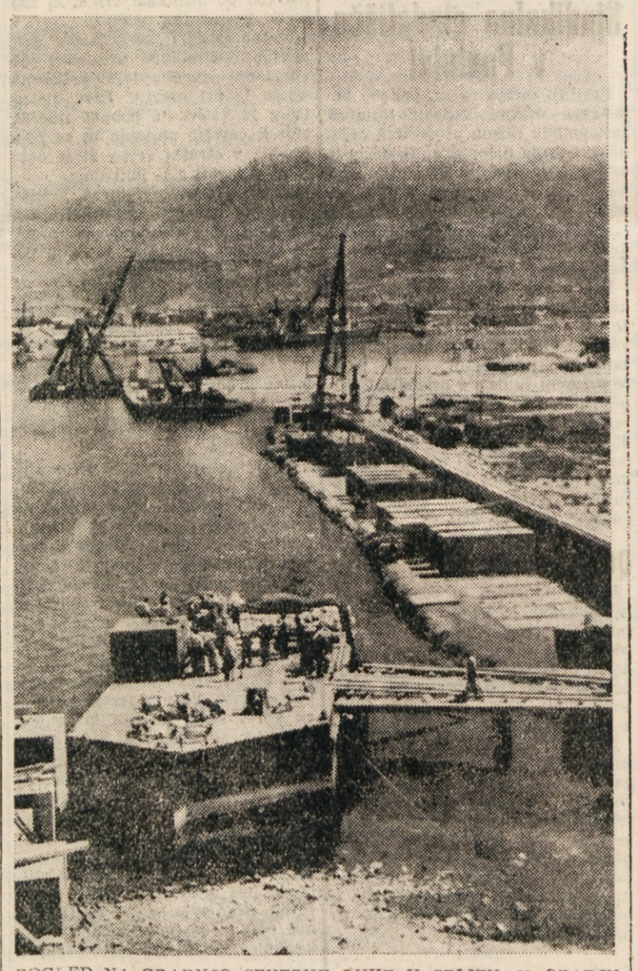

POGLED NA GRADNJO SEVERNE LUKE V SPLITU. V OZADJU PLANINSKI GREBEN MOSORA, KI SE DVIGA NAD OBALO KASTELANSKEGA ZALIVA.

vodstvo se pa, žal, to ne more reči, ker je 1. junarja 1949 ukinilo živilske nakaznice v pogojih, ko je še 70 odstotkov blagovnega prometa v rokah zasebnega kapitala in ko ima zasebni kapital na splošno v mestih in na vaseh še zelo močne pozicije, ter je s tem napravilo res pustolovski korak. Da ja to dejstvo, dokazuje tudi sledeče, čeprav to spet zelo spretno zavito in sramežljivo prizna Dubrovski... «Trgovina — pravi on — je še nadalje (to je po ukinitvi živilskih nakaznic) poprišče zelo ostre razredne borbe. Ukinitev nakaznic za vsa živila in industrijsko blago omogoča državi in zadrugi, da še bolj okrepita svoje pozicije v blagovnem obratu(!?), da pa se bodo še neko obdobje čutile težave v zadevi oskrbovanja prebivalstva z mesom in maščobami». Za tem zavitim priznanjem se skriva žalostno dejstvo, da je ukinitev živilskih nakaznic na Poljskem pustolovski ukrep (z zelo sumljivimi agitacijsko-propagandnimi cilji), ki ne dviga, ampak nasprotno ogroža življenjsko raven delovnih množic, ki jih izpostavlja izkoriščanju kapitalistov. Ta ukrep omogoča krepitev zasebnega kapitala. V našem tisku smo že pisali, kaj more poljski delavec pod pogoji proste prodaje dobiti za svojo mezdo. Vse to dovolj jasno kaže, kdo gre v pustolovstvo in kdo se briga in kdo se ne briga za enega osnovnih zakonov socialistične izgradnje, o stalnem in trdnem dviganju življenjske ravni delovnih množic.

Vsa ta dejstva o poljskem gospodarstvu ne navajamo zaradi neke zlohotnosti, kot to delajo protijugoslovanski «kritiki». Nasprotno. Nas more samo veseliti in iskreno nas veseli vsak uspeh ljudskodemokratičnih dežel v izgradnji socializma. Jugoslovanski tisk in radio ne molčita o teh uspehih, kot po navadi molčijo oni o jugoslovanskih uspehih. Nas bi zelo veselilo, če bi te države dosegale še večje uspehe in še hitreje korakale v socializem, kakor nam je tudi žal, da se delovni napori teh dežel ne uporabijo bolje in da ne dajo takih sadov, kakršne bi mogli dati.

V času, ko o Jugoslaviji širijo najbolj gnusne laži z izrazito protirevolucionarnimi cilji, navajanje dejstvov iz stvarnosti v ostalih ljudskodemokratičnih deželah še bolj globoko razkriva vso nenačelnost in protirevolucionarni značaj informbirojske obrekovalne gonje, odstopanje njenih organizatorjev in izvrševalcev od komunistične morale, od marksizma-leninizma. Ta dejstva kažejo, da se pojavi, zaradi katerih popolnoma neupravičeno napadajo Jugoslavijo, v marsičem zelo karakteristični ravno za ostale dežele ljudske demokracije, v tem primeru pa, kot se vidi, za Poljsko. Pa vendar njih tabor Informbiroja prav nič ne napada. Ne napada jih zato, ker voditelji teh dežel zaradi dogmatizma in svojega stava ljudi brez hrbtenice niso imeli moči, da se upro revizionistični in nacionalistični politiki voditeljev VKPb, ampak so na nesrečo svojih narodov in mednarodnega delavskega gibanja postali slepo orodje te antimarksistične politike, v odnosu do Jugoslavije pa tudi orodje direktno protirevolucionarne politike. Na takih načelih more torej počivati «kritika», ki kritizira eno državo zaradi stvari, ki obstoje tudi v drugih državah. Očitno na zelo sumljivih načelih — načelih (v kolikor jih sploh tako moremo imenovati) protirevolucionarnih, vohunsko-obveščevalnih in diverzantskih, ki so preračunani na spodkopavanje socialistične graditve v Jugoslaviji.

ALEKSANDER SOKORAC

ANGELO VIVANTE

JADRANSKI IREDENTIZEM

20

DRUGO POGLAVJE
IREDENTIZEM IN ITALIJA.

Prvi propagatorji iredentizma. — Separatist Pacifico Valussi postane iredentist. — Začetek iredentizma v Trstu in upor istrskega deželnega zbora. — Italijanski iredentizem in vzhodna meja Italije. — Kaj je mislil italijanski minister Camillo Cavour. — Italijanski ministrski predsednik Lamarmora proti iredentizmu. — Cesar ukine ustavo iz leta 1861 («Sistierung»). — Kralj Viktor Emanuel II. na Dunaju (26. aprila 1873). — Borba med centralizmom in federalizmom v Avstriji in odmevi te borbe v Julijski krajini. — Poživitev iredentizma v letu 1878. — Razdor med Hermetom in njegovo stavko. — Upad iredentizma: Viljem Oberdank. — Italijanski zunanji minister Mancini proti iredentizmu iz narodnostnih razlogov. — Tudi Sonnino proti priključitvi Trsta k Italiji. — Minister Crispi vidi v iredentizmu nevarnost za mir.

Na tem mestu je treba poudariti, da pisec te razprave nima namena niti na kratko podati zgodovino jadranskega iredentizma. Napisati tako zgodovino ne bi bila lahka stvar. Iredentizem na splošno, jadranski iredentizem pa še posebej, je v glavnem slej ko prej le neko razpoloženje duhov; le malo je v njem tistega zunanjega gibanja in delovanja, ki bi ju lahko podvrgli kronološkemu in sistematičnemu raziskovanju. Če bi le hotel napisati njegovo zgodovino, bi se moral loviti za posameznimi drobnimi dogodki, ki bi bili po večini brez medsebojne zveze ali pa brez koristi za moje raziskovanje. Kljub temu pa se mi zdi nujno potrebno podati nekaj obrisov preteklosti, in sicer predvsem v njenih maloštevilnih prelomnih dobah. Ko bo to opravljeno, bom imel prosto pot za obravnavanje sedanjosti, ki je vsa v oblasti dveh činiteljev, s katerimi se bo moral iredentistični pokret slej ko prej križati in mešati, to je z etničnim in gospodarskim činiteljem.

Od svojih prvih početkov se separatistična misel v Julijski krajini udejstvuje istočasno na dveh področjih, to je tostran in onstran italijanske meje. Samo po sebi je jasno, zakaj morajo biti besede, dejanja in kretnje nastopajočih pristašev iredentizma in vsaka od teh pozornic različne. Tostran meje je neka država, ki čuva in tlači; onstran meje pa, v italijanski kraljevini, druga država dela prav tako, toda povsem različno in laže. Včasih ta pritisk popolnoma izgine in se umakne docela nasprotnemu ravnanju. Prav to je, kar se dogaja ob začetku tega gibanja. Nahajamo se v petletju 1861-1866 in to niso leta miru, ampak premirja z Avstrijo. Priključitev Benečije je uradni in diplomatski cilj nove kraljevine; temu cilju Evropa ne nasprotuje, vsaj, v kolikor ostaja le cilj italijanske politike. Zato se tudi italijanska vlada ne čuti po nikakem mednarodnem dogovoru prisiljeno zavirati ali krotiti najhujšo protiavstrijsko propagando. Prvi zarotniki, ki je pripravljen povezati se z notranjimi in zunanjimi revolucionarji, je vlada sama. V tem obdobju julijski iredentizem stopica za dvema drugima iredentizmoma, za beneškim in tridentinskim, in skuša podkrepiti lastno šibkost z močjo drugih.

(Nadaljevanje sledi)

DELAVCI! Borimo se za ljudsko upravo industrijskih, pomorskih in bančnih ustanov · glasujmo za LJUDSKO FRONTO!

FPLF

UREDNIŠTVO: ULICA MONTECCHI št. 6, III. nad. — Telefon št. 93-808. — UPRAVA: ULICA R. MANNA št. 29 — Telefonska številka 8351. OGLASI: od 8.30-12 in od 15-18, tel. 83-51. Cene oglasov: Za vsak mm višine v širini 1 stolpca: trgovski 40, finančno-pravni 60, osmrtnice 70 lir. Odg. urednik STANISLAV RENKO. — Tiska Tržaški tiskarski zavod. — PODRUŽNICE: Gorica, Svetogorska ul. 42 - Tel. 749 — Koper, ul. Battisti 301/a - Tel. 70

NAROČNINA: Cona A: mesečna 260, četrtletna 750, polletna 1400, celoletna 2600 lir; Cona B: 144, 414, 792, 1440 jugolir; FLRJ: 55, 165, 330, 650 din. Poštni tekoči račun za STO-ZVU: «Založništvo tržaškega tiska, Trst 11.5374 — Izdaja ZALOŽNIŠTVO TRŽAŠKEGA TISKA D. Z O. Z. — TRST